Natanson Władysław

32 Wolska Kraków

dnia 14. Maja 1899

Szanowny Panie i Kolego

Proszę uprzejmie o przebaczenie, jeśli dzisiaj dopiero przesyłam Szan. Panu podziękowanie za łaskawe nadesłanie Jego pięknych, ważnych i pociągających prac. Byłem długo i ciężko chory, blisko 8 miesięcy spędziłem poza Krakowem,

i dopiero przed niedawnym czasem
powróciłem do zdrowia i zajęć. Nie
przesyłano mi przez ten czas druków
ani listów i tem proszę mnie uspra-
wiedliwić. — Mam zamiar powrócić
szczegółowo do prac Pańskich, które
w niejednym punkcie blisko mnie obchodzą.

Tymczasem pozwalam sobie podziękować za (niezasłużoną) wzmiankę o jednej z dawniejszych prób moich. – Byłoby mi niezmiernie przyjemnie, gdyby usiłowania moje mogły przydać się na cokolwiek bądź Szan. Panu w Jego badaniach.

Słyszę od prof. Witkowskiego, że

Pan już bawi we Lwowie, adresuję tam, do Zakładu fizycznego, zarówno ten list jak i spóźnioną odbitkę, którą przesłać sobie Sz. Panu pozwalam.

Z uprzejmemi wyrazami wysokiego i szczerego poważania

Władysław Natanson

Wolska 8

21. Czerwca 1902

Szanowny Kolego

Proszę o przyjęcie uprzejmego podziękowania za miły i tak interesujący list. Będzie mi to przyjemnością i zaszczytem przedstawić Akademii każdą pracę Szanownego Kolegi i cieszę się bardzo z obu zapowiedzianych.
Tak sobie życzymy, żeby się z nami zagranica

liczono! Posiedzenie ostatnie przed wakacyami przypada 7. Lipca; być może jednak, że, z powodu nawału prac, odbędzie się jeszcze drugie posiedzenie, pomiędzy 1. Lipca a 7. Tu pozwolę sobie zabrać głos jako (niestety!) od paru miesięcy wydawca „Bulletin Int." Akad^ii^. Prosimy o przekład (niemiecki, albo francuzki, albo angielski, według życzenia Sz. Pana) (w Bull. nie zaś o streszczenie tylko. Po wydrukowaniu nic zgoła przeciwko przedrukowaniu gdziebądź zagranicą nie mamy, byle z zacytowaniem Bullet.

Akademii. Nareszcie, ponieważ kopiec zapowiada się olbrzymi, prosiłbym o jaknajszybsze nadesłanie rękopisów. Jeśli wszystkich Szan. Kolega nie ma gotowych, to prosiłbym naprzód o text do Biuletynu, text polski jest mniej pilny. Proszę zarazem o adres Sz. Kolegi, teraz i w lecie.

Bardzo wdzięczny jestem Szan. Koledze za życzliwe słowa o moich usiłowaniach. Pracuję obecnie nad funkcyą dysypacyjną ciał bardzo lepkich (plastycznych) i znajduję dość ciekawe rzeczy. Opracowałem również

już dość zupełnie zadanie takie: warstwa ciała plastycznego (np. kalafonii, wosku, smoły) ściskana między dwiema płytami. P. Zakrzewski K. ma rozpocząć u prof. Witkowskiego doświadczenia nad takiemi warstwami i planujemy relaksacyę pochwycić na gorącym uczynku. Jakżeby wiele tu nasuwało się tematów! Pragnęłoby się mieć sto mózgów, 200 rąk i odpowiednią dozę wytrwałości i energii! Proszę Szanownego Kolegę o przyjęcie dla obojga Szan. Państwa, od żony i ode mnie, wyrazów oddanych najlepszego poważania.

W. Natanson

P.S. Rozprawkę o przew. cieplnem [illegible] się przesyłam dziś równocześnie Szan. Koledze. [illegible] nie będzie w pracy Szan. Kolegi, o ile mogę przypuszczać.

5

WOLSKA,8.

26/XI 1902

Szanowny Kolego

Chciałbym, choć późno, podziękować uprzejmie Szan. Koledze za sprawozdanie Jego o moich pracach, umieszczone w "Kosmosie". Zainteresowanie, które Szan. Kolega tym kwestyom okazuje, jest mi bardzo cenne i przyjemne. Pozwoliłem sobie, przed paru dniami, przesłać Sz. Panu 2 dalsze rozprawki z tego samego zakresu; może nie-

bawem jeszcze jedną będę mógł przesłać.

Dziś proszę o przyjęcie 2go wydania Fizyki elementarnej dla Szkół Wydziałowych. Byłoby mi nadzwyczaj miło, aby Kolega przejrzał ją w swobodnej chwili i zechciał udzielić swych uwag i krytyki.

Mam nadzieję, że nie będzie niedyskrecyą, jeśli z kolei zapytam o rozprawy,

które mi Szan. Kolega w lecie zapowiadał dla Wydz. M. P. naszej Akademii. Przypominam sobie, że zapowiadały się nadzwyczaj interesująco i cieszyłbym się, gdybyśmy mogli w Bulletynie i w Rozprawach naszych prace te niebawem ogłosić.

Przesyłam Szanownym Państwu, w imieniu żony i własnem, uprzejme i najlepsze ukłony, i kreślę się oddanym sercem

Wł. Natanson

Wolsza, [illegible]

dn. 5. Lutego 1903

Szanowny Kolego

Proszę o przyjęcie serdecznego podziękowania za życzliwe i łaskawe, [illegible] za pochlebne słowa listu Pańskiego; [illegible] zasługiwać na taką ocenę

Nie dziwię się [illegible] w nadesłanym [illegible], które mi Pan przysłał; [illegible]

to są tak trudne, że pomimowoli cisną
się zawsze do głowy jakieś wątpliwości i
trudności. Ale liczę na to, że się Pan
z niemi upora zwycięzko. Posiedzenie
najbliższe [illegible] dnia 3. Lutego. [illegible]
w początku Marca. Zawsze będę Panu zobo-
wiązany, jeśli Pan będzie mógł rękopis
do „Biuletynu" nadesłać możliwie wcześniej,
przed datą posiedzenia

Żona moja i ja prosimy Szanownych Państwa o przyjęcie zapewnień wysokiego poważania i ukłonów najlepszych

Szczerze oddany

Wład. Natanson

8 Wolska 5/III 19·3

Szanowny Panie i Kolego

Przed chwilą, z prawdziwą przyjemnością i z uczuciem podziwu dla pracy, którą Pan w nią włożył, przeglądałem rozprawę Szan. Kolegi. Wystudyowanie jej uważne odkładając na późniejszą chwilę, chciałbym tymczasem tylko powiedzieć, że

poczytuję sobie za zaszczyt możność przedstawienia jej Akademii i serdecznie za tę możność wdzięczny Sz. Panu jestem.

Uprzejmie proszę Szanownego Pana o przysłanie mi jaknajprędzej krótkiego streszczenia pracy, po polsku (np. na 1/2 stronicy druku lub koło tego). Streszczenie to ukaże się w miesięcznych

Sprawozdaniach Akademii a następnie
przedrukowywa się we „Wszechświecie" i.t.d.

Posiedzenie przypada w Poniedziałek,
9. Marca. Jeżeli można, prosiłbym o to
streszczenie jak można najprędzej.

Z uprzejmemi od Żony i odemnie
ukłonami dla Szan. Państwa i z wyrazami
głębokiego poważania

Władysław Natanson

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

się przed Panem, żem tak bardzo przechowane dotychczas zachował się względem ich pełniejszych prac, żem je zaledwie otrzymał; wtedy życzenia zaś Pańskiego, ogłoszonego w Krakowie, nie mogłem z całą pewnością odróżnić datę ogłoszenia. — Naturalnie, że, po wydrukowaniu będę studyował porządnie obie, a zwłaszcza nadzwyczajną.

Rękopisy polskie i streszczenia oddałem prof. Rostafińskiemu do druku, francuskie

odezwę prof. Zaremby do fizyków [illegible], nie mam [illegible] w domu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Osborne Reynolds'a „Criterion”. Czy [illegible] zmienił się przez uwzględnienie [illegible] tych efektów? Interesuje mnie to bardzo, a [illegible] powiadam, w tej chwili zajrzeć do prac [illegible] już nie mogę.

Co do równania termicznego [illegible] w 1887 podał formę równania, w której zamiast $-pt + F$

gdzie $\theta = \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial v}{\partial y} + \frac{\partial w}{\partial z}$, zaś F pewną funkcją,

[illegible]) [illegible] [illegible] – jest, nie [illegible]

[illegible]) funkcja dyssypacyjna F. — Ale to, co stoi

w mej pracy 1894 jest identyczne z Kirchhoffa równa-

niem [illegible] Vorlesungen (1894). — [illegible]

[illegible], a także z 1902, [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] to samo? Jednakże

zdaje mi się, że [illegible] równania [illegible]

prawdziwe dla wieloatomowych? W tej chwili pewny tego

nie jestem. Spieszę się na wykład, muszę więc

przerwać [illegible] [illegible], za który bardzo

przepraszam. Jeszcze raz winszując tak pięknych

rozpraw, przesyłam Szan. Koledze wyrazy praw-

dziwego poważania i [illegible] [illegible]

[illegible]

Wilcza, 8

dn. 8 kwietnia 1913

Szanowny Kolego

Już przed 5–6 dniami wysłano Szan. Koledze korektę elektrycznej pracy Jego z Biuletynu za Marzec. Praca aerodynamiczna jest w robocie, tylko 1/2 jej już poprawiłem, może przed Świętami zdążymy wysłać ją Szan. Koledze -

Chciałbym prosić, przy tej sposobności, Kan. Pana o wybaczenie mi, żem tak swobodnie i nie zapytując o pozwolenie, gospodarował w aerodynamicznej rozprawie. Musiałem to i owo poprawić w języku; mam nadzieję, żem sensu nie nadwerężył nigdzie. Zmieniłem też krótko ten passus, w którym Pan o Kirchoffa, mojej i Neumanna pracach wspomina, bo mi się zdawało, że Kirchhoff był trochę pokrzywdzony; przeniosłem go też odrazu do textu. Dalej, zamiast "inwer-

sible" wprowadziłem "renversable", co jest i lepiej językowo i już bywało używane przez Duhema, Robina; w sensie bardzo zbliżonym do Pańskiego. Jeszcze raz proszę mi wybaczyć; ale na szczegółową dyskusję braku czasu, a Szan. Kolega w korekcie zapewne jeszcze raz wszelkie zmiany sprawdzi i skontroluje.

Bardzo by mi było miło zobaczyć Szan. Pana w Krakowie; może za powrotną drogą z Wiednia? Tymczasem proszę o

przyjęcie, dla Szan. Pastora, ukłonów i życzeń świątecznych, oraz [illegible] dalszego wysokiego poważania

Władysław [illegible]

15

WOLSKA,8.

dn. 9 Lutego 1904

Szanowny Panie

Dziękuję uprzejmie za łaskawy list i za zaproszenie do wzięcia udziału w Zjeździe. Nie będę mógł w żaden sposób przyjechać; w miesiącu Lipcu, w drugiej jego połowie, nie mógłbym, z ważnych powodów, w żaden sposób przedsięwziąć wyjazdu z domu. Przykro mi bardzo, że nie mogę inaczej odpowiedzieć na zaproszenie

bardzo mi miłe Szan. Pana, za które jeszcze raz chciałbym podziękować.

Przepraszam za zwięzłość dzisiejszego listu, ale piszę na kilka godzin przed wyjazdem do Warszawy, niestety na pogrzeb Stryj. cioci mojej żony, Jej Matki przybranej i Wychowawczyni. Kończyć więc muszę i chciałbym tylko wyrazić serdeczne pozdrowienia i wyrazy prawdziwego poważania

Władysław Natanson

10

WOLSKA 8.

dn. 2[illegible] Grudnia 1904

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] czy ta informacya ma jakie [illegible]
[illegible] zastrzegam się jeszcze raz, że nie przypi-
suję sobie najmniejszego prawa, ani formalnie, ani
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] wyrażę nadzieję,
że (jeżeli istotnie katedra ma być oddana chemi-
ko-fizykowi) że działalność naukowa naszych tutaj
3ch docentów będzie wzięta pod rozwagę i że nie
zostaną oni pominięci a limine. Nie wdając

... tożsame porównania, mówiąc prawdziwie, że każdy z nich pracował i pracuje samodzielnie, poważnie, rzetelnie i sumiennie i że na pomieszczenie zupełnie nie zasługuje.

Wyznam otwarcie Kan. Kolegze, że o napisanie niniejszego listu byłem proszony, ale do napisania go pobudziła nie ta prośba, lecz: 1) wzgląd na nasz życzliwy, bliski i na zaufaniu oparty stosunek, co mi wogóle na krok mój pozwala 2) wzgląd na dobro naszego Uniwersytetu; [illegible] zasłużyła dla habilitujących się u nas młodszych uczonych, stąd stało się tak, że docenci nasi poważni

naukowo czynni, wcale nie byliby więcej skłonni przy ich rzadkiej sposobności, jaką jest u nas obradzenie [illegible].

[illegible]

[illegible]

WOLSKA, 8.

[illegible]

[illegible]

[illegible] nadesła [illegible] [illegible]

[illegible] przedmiot [illegible] dla [illegible]

[illegible] interesujący, że [illegible]

[illegible] metali, [illegible]

[illegible]

[illegible]

przyniósł [illegible] Teorję Dynamiczną. Wyznaję, że do [illegible] Teorji opartej na λ, nie mam [illegible] : cała Teorja [illegible] u T. Kin. {za [illegible] (1866), wszystkę [illegible] '95 } [illegible] zawsze niejasna. Czy [illegible] Koledze znana jest praca p. Langevin z Ann. de Chim. et Phys. 1905 ? Jeans'a książkę otrzymałem [illegible] podziwiam! [illegible] wyjazd nagły i inne zajęcia; [illegible] do przesłania uprzejmych [illegible] powitania

Wład. Natanson

Kochany Kolego! Wiadoma Panu sprawa:
memoriału będzie przedmiotem obrad takie
w kolejnej sesji Kopern. Wyjdzie stąd
„urzędowe" pismo, wraz z zaproszeniem
do Zarządu Lwowskiego. Chodzi o nadesłanie
całej ewidencji takiego stanu że .. sfery
przyrodnicze domagają się utworzenia
naszej przyrody. Do Muzeum narodowego,
Akademia zaś czyniąc zabory jednym
opinii: i podziałając jej sprawy swoje zbiory"
Serdecznie pozdrawiam
Wiśniowski

I

W Pan profesor
Dr M. Smoluchowski
Lwów
ul. Długosza. Instytut
fizyczny

8 Wolska
3. VII. 1906

Wielce Szanowny Kolego

Proszę mi wierzyć, że jest to dla mnie tylko przyjemnością i zaszczytem, iż mi W Szan. Kolega powierza przedstawienie prac [illegible] W. M. P. Ak. Um.

Zdarzyło się wszakże, że na porządku dzien

nym zamieszczonych było już prac kilkanaście i te miały pierwszeństwo; po wyczerpaniu tej listy była godz. 8ma wieczorem, a ważne sprawy administracyjne czekały kolei: posiedzenie skończyło się o 9½; nie zdecydowano, że prace, później nadesłane, t.j. nie stojące na porządku dziennym, odkłada się do przyszłego posiedzenia, wyznaczając zarazem jego termin na 9. Lipca, za tydzień. Mam nadzieję, że taka nie

wielka mi oka nie sprawi przyjemności Kan-
Koledze i zgodziłem się na nią. Pozwalam
sobie zarazem bardzo prosić Kanonicznego Pana,
abym najpóźniej w poniedziałek rano chciał
mieć mój text francuski (lub niemiecki
lub angielski) do Biuletynu, na czem mi
bardzo zależy.

Proszę o przyjęcie powinszowań z
powodu wieczystej i pięknej działalności
naukowej a zarazem chętnym wyrazie tak, że

zasadnicze ale wcale niepotrzebne obciąże-
ki drobiazgowe spadły na Szanownego
Kolegę. Znaczną część tych zajęć mógłby
równie dobrze, jak my to czynimy, może
lepiej, wykonać mały pisarczyk o
niższem wykształceniu i nie pojmuję jak
może Uniwersytet tolerować taką waste
of mental energy.

Z wyrazami prawdziwego poważania
i najlepszemi ukłonami

Wład. Natanson

8 Wilna 3 XI 06

[illegible]

[illegible]

[illegible] 5 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] po [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

Niechże [illegible] [illegible], założ[illegible], [illegible] ego
[illegible] Akademię zakładali w 183[illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] stany nie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Akademii [illegible] [illegible] [illegible].
Do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] za pamięć.
A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] , na [illegible] [illegible] [illegible] ma-

[illegible] [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

al [illegible] . [illegible] [illegible] , [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Wielmożny Pan Prof. Dr. M. [illegible]

we Lwowie

Gmach C. K. Uniwersytetu

Dziekanat Filozoficzny

8 Wolska. dn. 6. XI. 06

Szanowny Panie i Kolego

Wydział M. P. zgadza się [illegible] chętnie na to, aby Pan ogłosił pracę z T.-em [illegible] w [illegible], gdyż [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Akad. Um. [illegible]

[illegible] Annalen niekiedy podobne [illegible]
[illegible] Akademii przecie
niejako [illegible], nie [illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]

27

WOLSKA, 8.

dn. 4 [illegible] 190[illegible].

Szanowny Panie i Kolego

[illegible] mnie [illegible] [illegible], [illegible]

nie [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] nam się [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]),

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] się [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-

pisma właściwie [illegible] przygotowałem [illegible]
tylko nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na
przyjęcie [illegible] niema [illegible] rysunku,
zadowalające [illegible] [illegible] etc. Na moją [illegible]
[illegible] około [illegible], drukującej prace w Bulle.
[illegible] w tym roku 1907, dała się przyjąć,
oczekującej, że rozprawa została [illegible],
na posiedzeniu dnia 3. XI. 1907. Zatem data
wygotowania MS. będzie na wszelki wypadek
utrwalona i zastrzeżona, [illegible] [illegible]
[illegible] się wciąż mi za źle, że rzecz wszystka
taki obrót i ulega zwłoce o miesiąc (bo tym
razem rysunki oddam [illegible] do roboty),
nie dało się tym razem tego uniknąć.

za zaproszenie na Zjazd i za wiadomości [illegible]
do upragnionej dyskusji. Zjazdu [illegible], o ile
mi tylko zdrowie pozwoli, niechybnie się zjawię.
Jeśli z dodam "dyspersja" [illegible] z akce[illegible]
[illegible], mi [illegible] ja [illegible] przedło-
żyć do dyskusji. Ale zaczynam się bać, iż
wogóle obecnie [illegible] jest [illegible] u nas
skazanie na [illegible] rolę [illegible],
grammatyczną itp., a na naukową [illegible].

Mię sposobności pozwoli [illegible]
Stanisława, ale zechciał wystosować dla nas dla
prof. A. W. Witk. i dla mnie [illegible]
Spis prac [illegible]
[illegible]
[illegible]

zaproponować Wydz. M. P. wybór ks. Kolegi na czł.

korespondenta, ale dopiero w ciągu roku wyjaśni

się [illegible] możliwa, że wyjazdów [illegible]

[illegible]

[illegible] pilnie: musimy [illegible]

[illegible]

i dalej potrzebne nam będą wiadomości o [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

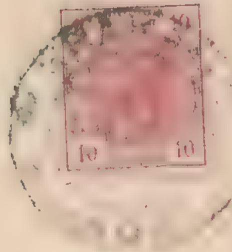
[illegible]

Z wyrazami wysokiego poważania

i życzeniami najlepszemi

[illegible]

29

Wielmożny Pan Prof. Dr M. Smoluchowski,

we Lwowie

Gmach c. K. Uniwersytetu

Dziekanat filozoficzny

[illegible]

[illegible] Мая 18[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] na [illegible] pisze
[illegible] prof.
[illegible]
[illegible] przed [illegible].

[illegible]
[illegible] ale

Noc była u nas, ale w świecie zapewne bardzo wypełniona. Egzamina i wieczory, jakie „czarne" otwierają się horyzonty, gdy się patrzy przez ten otwór, zwany egzaminem, do umysłów naszych kandydatów — niczem Sumner, Pringsheim i Wren — i Balfour Stewart z Kirchhoffem mogą się schować) a potem wykłady, referaty, posiedzenia, komitety, uroczystości, uczty i brak nie nie może nie być. wszystko składa się na [illegible]

[illegible] pełnym [illegible] [illegible] uwagę i za-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] się wyrazy wysokiego [illegible]
nia i [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] materyały biblio- i biogra-
-ficzne mogłyby [illegible] [illegible] ręką [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] np. na marginie, lub przepisane
[illegible] [illegible] [illegible]

Wielmożny Pan Prof. Dr M. Smoluchowski

we Lwowie

Gmach C. K. Uniwersytetu, Zakład fizyczny

[illegible]

[illegible]

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Bardzo uprzejmie dziękuję Szanownemu [illegible] za powierzenie mi przed-
stawienia [illegible] p. Zdzisława Thullie.
Co się [illegible] jakichkolwiek wątpliwości niewątpli-
wie [illegible] na [illegible], muszę
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] że miałem jako
[illegible] wydrukowana
[illegible] Bu[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — i przewiduję,
[illegible] wprowadzić się nie
[illegible] pewnie [illegible]
[illegible]
[illegible] mowały [illegible]
[illegible] Szkół
[illegible] praca [illegible] wstyd przynosząca.
Z wyrazami wysokiego poważania
i najlepszemi ukłonami
[illegible]

Wielmożny Pan [illegible] M. [illegible] 15

w – Lwowie

[illegible] C. K. [illegible]

[illegible]

WOLSKA, 8.

dn. 30/VI 1907

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Dziękuję uprzejmie za list z dn. 24 go b.m. i za zawarte w nim słowa mile i łaskawe. Radbym najbardziej odpowiedzieć życzeniom Szan. Pana ale obawiam się, że nie bardzo mogę brać na siebie [illegible] w sekcyi A [illegible] pracy, ogłoszonej w Bull. Int., mógłbym naturalnie powtórzyć, ale, sami ją wszyscy przynajmniej członkowie sekcyi mają, przeto — w jakim celu? I to prawda, że dużo mozolny odpowiedzieć [illegible], co pomyślenie [illegible] niezadowolony z głównej [illegible] odpadków. Gdybym

rozporządzał kilku godzinami pracy spokojnej
mógłbym może coś powiedzieć specyalnie o [illegible]
[illegible] coś dalej o Optyce Meta[illegible]nej [illegible]
[illegible] zakresach rozpoczętem także lub inne
prace; lecz odczyt na posiedz. publ. Zjazdu
okazał się znacznie trudniejszem, niż przypuszczałem
zatem, zadaniem [illegible] za mało [illegible] czasu
drugie, którego, jak Panu Koledze wiadomo, wykład
[illegible] i [illegible], [illegible]
[illegible]. W dodatku spotkała mnie Cała
[illegible], która dotknęła mnie, [illegible] Pana Kolegę,
[illegible] Trzebinem. [illegible] w tych
czasach Fiz. Mat. predysponuje do tego rodzaju

niewysłowił [illegible] [illegible] [illegible], naraża mnie [illegible] [illegible] pan Kilessy [illegible] pozwolił komunikatu nie zapowiadać [illegible]. [illegible] jeżeli tylko miał coś do wykładu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], na [illegible] [illegible], powiem ściślej, bez zapowiadania.

Mówił mi Dr Konst. Zakrzewski (asystent prof. Witkowskiego) że [illegible] [illegible] [illegible] experymentalnej [illegible] Meta.., która oddawna ją zajmuje. by nie zapowiadać

[illegible] prof. Henryk [illegible], profesor Instytutu Inżenierów Dróg i Komunikacyj w Petersburgu Canal Catharine, № 71, loq. № 26,

pisał mi przed 2ma lub 3ma miesiącami, że wszelkie wycieczki i badania hydrauliczne swoje (experymentalne), przedstawił we Lwowie, wskazał mu tylko na brak informacyj na niezaproszenie. Doniosłem o tem przy sposobności p. prof. Bylickiemu

Proszę Szan. Pana o przyjęcie wyrazów poważania oraz ukłonów najlepszych.

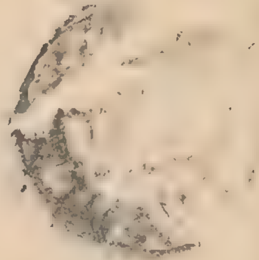
Władysław Natanson

JWielmożny Pan Prof. Dr M. Smoluchowski

Dziekan Wydz. Filozof. w Un. u.

Lwów

Ul. Długosza, 3

WOLSKA, 8.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]

[illegible]

WOLSKA, 8.

1. XII. 190,

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Otrzymałem wczoraj rękopis polski przy Wszanownego Kolegi i, w imieniu Wydziału, najuprzejmiej dziękuję. Dziś otrzymuję list Wszanownego Pana z dnia wczorajszego. Będę bardzo zobowiązany, jeśli Wszanowny Pan Kolega zechce jaknajprędzej nadesłać text streszczenia do Bulletin'u, który chciałbym wydawać możliwie szybko, po każdym posiedzeniu w 3 lub 4 tygodnie, jeśli będzie podobna.

Jak miałem przyjemność pisać Panu

wzorcaj, przedstawianie prac Pana Kolegi
Akademii, które już i dawniej uważa
łem za (mniej dla mnie, lecz tylko) for
malności, ołtarz nauki i formowanie
ustalone, i choć osobiście mogę się czuć
niezadowolony lecz dla względu naszej
cieszę się bardzo. Uważam sobie też
pracę Pana Kolegi i czynne popie
ranie nas nietylko swemi pięknemi
rozprawami (w których Kinetyczna Teoria

dobiega już chyba kresu wyczerpania, zaczynając jakoby Teorya Perturbacyi Niebieskiej przypominać) lecz i wogóle swym wpływem, u środ kolegów we Lwowie, oraz swem zdaniem i sądem.

O Bulletinie napiszę inną porą społną do Wdzankolegi, tymczasem tylko nadmienię, że prócz przyśpieszenia wydawania, od 1/1 08 wchodzi w życie oznaczanie się natychmiastowe posyłą, kosztem zgóry

1000 K. Dalej zamierzamy z każdej wzmianki [illegible] przemawiać w tej części, znaczniejszym Instytutom fizycznym Uniwersyteckim i Laboratoryom głównym tak samo z Chemii chemicznym etc. etc. Liczba odbitek autorskich nie ulega przytem zmianie.

Dziękuję za bardzo łaskawe słowa o mojej skromnej książeczce. [illegible] wyrazy wysokiego poważania i najlepsze ukłony dla Wszanownej Pani.

Oddany serdecznie

[illegible]

WOLSKA,8.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]. Proszę o przyjęcie pozdrowień! Jest to jedna z najpiękniejszych prac kinetycznych, jakie w ostatnich latach czytałem.

Czy znana jest Panu praca prof. Gouy (z Lyon'u) o powolności wyrównywania się gęstości w pobliżu stanu krytycznego? Zdaje mi się, że ogłoszona w Compt. Rendus i innych pismach franc[illegible], przed może 3 lub 4 laty.

W dwóch lub trzech miejscach nasunęły mi się drobne uwagi przy czytaniu, za komunikuję; zaznaczam przy korekcie. Przy [illegible] tem chętniej pokreślił M..., mam nadzieję, że nigdzie sensu nie naruszył.

Z wyrazami wysokiego poważania
i najlepszemi ukłonami

W. Natanson

45

Z Tolsta

dn. 1. III. 19[illegible]8

Szanowny Panie i Kolego

Jestem bardzo obowiązany Panu za Takowy list wczorajszy zawierający szczere wiadomości, bardzo dla mnie ważne

[illegible]

która ustanawia się z języka [illegible] jedna

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible]

i mam nadzieję, że zostanie pomyślnie

załatwiona. Cieszę się też, że nasze przy-

-gotowania zostały przez Panów tak uprzejmie

przyjęte, za co też p. Kallenbachowi [illegible]

[illegible] nie [illegible] jestem [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] lwowskich kolegów [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] = C. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] streszczenie polskie
[illegible] jest zawsze konieczne [illegible]
sprawozdań [illegible]: jeżeli [illegible] [illegible] jest
w Buletynie text in [illegible] [illegible]
całkiem zniknąć. Ale nie chcielibyśmy
aby "Rozprawy" [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] uprzejmemi [illegible] [illegible]

[illegible]

47

Z Wilna

dn. 24. V. 1911

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Przeczytałem z żywą uwagą [illegible] najwyższym zajęciem i po raz miarę [illegible] [illegible] [illegible], który [illegible] [illegible] pomiędzy "Ludźmi i rzeczami" moim w "Ateneum Wileńskiem". [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], że [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do

...ntowania, [illegible] na nie [illegible]; a i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], który [illegible] nikomu nie szkodzi.

Chciałbym się dziś zapytać Pana, czy Jego dzieło, wykład Fizyki teoretycznej dla słuchaczy uniwersyteckich [illegible] w druku, do kresu zmierza. Gdzie [illegible] o co nastąpuje. Przypuszczam, że k. [illegible] byłoby przyjemnie, gdyby tę książkę wydała Akademia [illegible] Akademia na

wydawnictwa także będzie [illegible] fundu-
szem, który wynosi obecnie [illegible], a [illegible]
3ch latach zapewne dojdzie [illegible],
ale tej sumy już nie przekroczy. Dla tego mu-
szę wymieniony już [illegible], [illegible]
i wyrobu, i w druku, i w jesieni [illegible]
drukować, inne są zapowiedziane; niektóre
wielce kosztowne. Żeby [illegible]
wyczerpanie funduszu [illegible]
lata czekać, gdyż [illegible]
zapowiedzieć fakt [illegible]

dzieła naszemu [illegible] N. P., w [illegible]
urzędowej i do tej połowa MS. jest
ukończona [illegible] [illegible]. Natural-
nie nie jest to pilne i może nastąpić
za 1 lub 2 miesiące. Taka zapowiedź
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] tamtędy
[illegible] na inne dzieła, nie się
[illegible] [illegible] pisze [illegible] Kolegi.

Z wyrazami wysokiego poważania
i najlepszemi życzeniami

[illegible]

WOLSKA, 8.

16. Maja 1908

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Szczerze bardzo żałowałem, że nie byłem obecny w domu, gdy mi Pan uczynił zaszczyt odwiedzenia nas. Miałem Rygorozum – jeden ze szczegółów sposobu życia mego w tych czasach. Bardzo [illegible] dziękuję za list. Prosiłbym uprzejmie o zapowiedzenie mi zawczasu dnia i godziny, kiedy Szanowny Pan będzie,

jak o tem wspomina w liście, zechce mnie w niedalekim czasie odwiedzić, abym z pewnością był w domu. O niejednej sprawie chciałbym z Nim pomówić.

W dniu wczorajszym wybór Szanownego Kolegi potwierdzony jednomyślnością głosów Plenum Akademii, stał się prawomocnym. Składając Mu serdeczne

[illegible], mogę tylko powiedzieć,
że, jak przedtem kiedyś i zawsze, tak
dopiero teraz.

Nie wątpię, że nas Pan poprze
i nadsyłać rzeczy, jak dotychczas
i dopomagać w pracy każdym sposobem.

Z wyrazami głębokiego poważania
i niekłamanej wdzięczności.

[illegible]

WOLSKA, 8.

dn. 5/VII 1908

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Pozwalam sobie polecić życzliwości WPana Kolegi p. Jana Studniarskiego, Dra Inż. i Docenta Elektrotechniki w Politechnice Królewskiej w Charlottenburgu pod Berlinem. Miałem przyjemność poznać p. Dr Studniarskiego [illegible]

jednak dzięki najlepszej prze-
wodniczącego profesora Kazimierza
Morawskiego, co już świadczy
wiele, samo przez się. [illegible] Stu-
[illegible] chciały się zorganizować
w kierunku naukowym Lwowa
i mam nadzieję, że [illegible] [illegible]

Kolega nie odmówi wskazówek i rady, o które będzie prosił.

Miło mi przy tej sposobności przesłać Wielce Szanownemu szczere i najlepsze ukłony oraz zapewnienie głębokiego szacunku

[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

SEKRETARZ WYDZIAŁU
MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZEGO.

dnia [illegible] 190[illegible]

Ad Nr

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

[illegible] 90

[illegible]

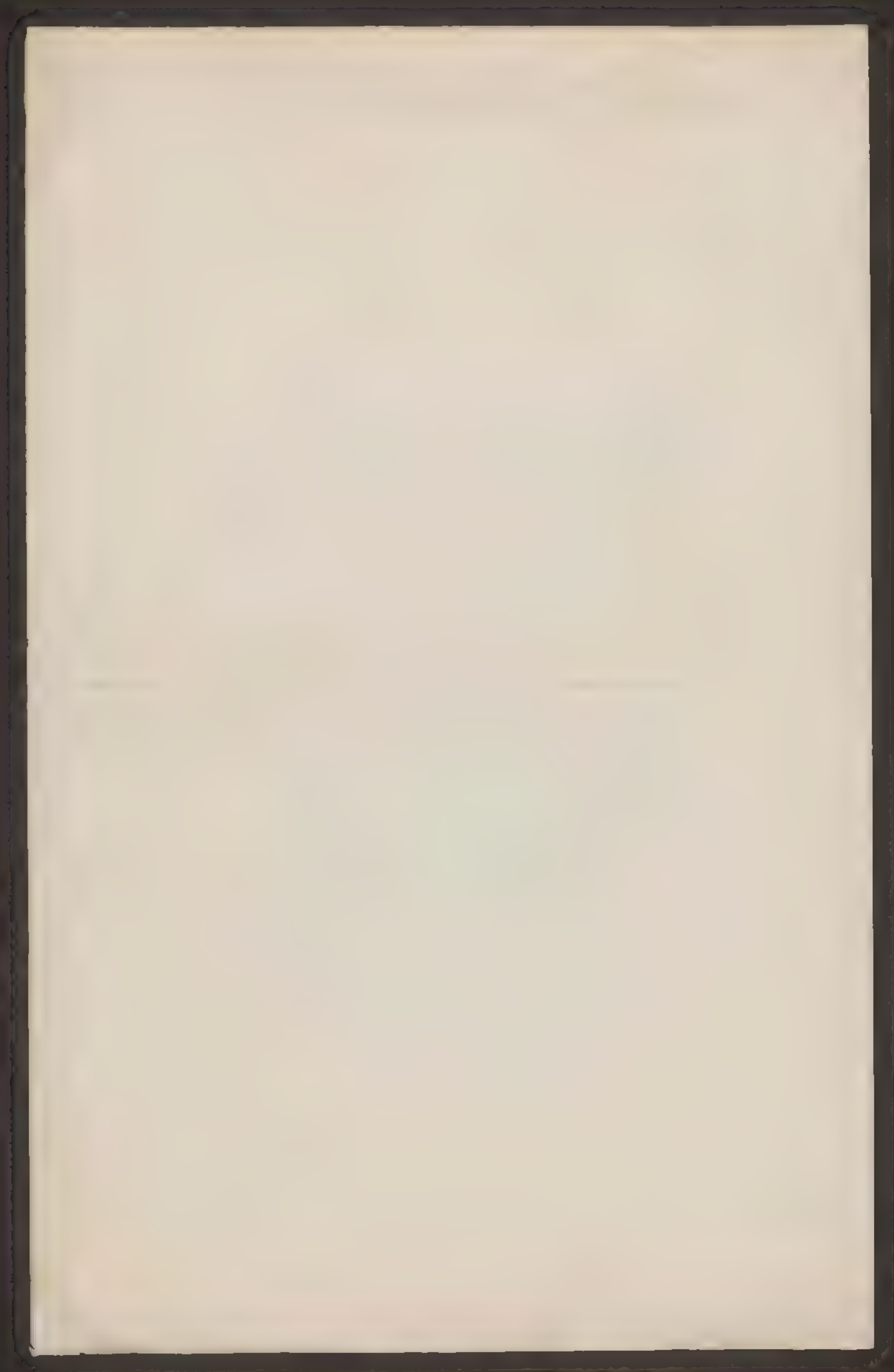
[illegible] Kolego.

Dziś dopiero [illegible] [illegible] wszedłszy do Drukarni [illegible] [illegible] jam [illegible] [illegible] korektę [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jedne, drukarnia uważa. Niestety Drukarnia nasza nie ma w tej chwili perły [illegible] [illegible] [illegible] średnia, lecz [illegible] na [illegible] nie [illegible] [illegible]. Zatem w [illegible] się $e^{\alpha x}$, $e^{\mu x}$, $e^{\nu x}$ litery α, μ, ν są z petitu, a inaczej za[illegible] [illegible]. Tak twierdzi kompozytor Drukarni, że Wszanowny Kolega nie zgodzi się na następnie wszędzie [illegible] [illegible]

stąd greckie, które występują w formułach jako exponenty [illegible] na [illegible] inne jakiekolwiek łacińskie litery; np. [illegible] przez a lub b μ, ν przez p, q itp. Nie chciałem sam wprowadzać tej zmiany, żeby nie jednej [illegible] licząc na Pana zgodę proszę tylko o zaznaczenie tej w korrekcie a ja już dopilnuję aby stąd błąd nie wyniknął

Z wyrazami wysokiego poważania
i najlepszymi [illegible] ukłonami

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

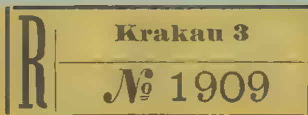
59

Jaśnie Wielmożny Pan

Prof. Dr M. Smoluchowski

Członek Akademii Umiejętności

Nr. ....

Rzecz urzędowa
wolna od opłaty.

we Lwowie

ul. Długosza, 8

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

62

AKADEMIA UMIEJĘTNOSCI
W KRAKOWIE.

Studencka 3

dn. 28. XII. 1910

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Postanowiliśmy odłożyć posiedzenie Wydziału Mat.-Przyr. Akademii do dnia 9/I 1911 pom. mn. i w tym celu, aby ułatwić Wszan. Panu Koledze przybycie osobiste, tak nam zawsze pożądane i miłe.

Mam nadzieję, że będzie mi dane zobaczyć przy tej sposobności Szan. Pana u siebie i proszę uprzejmie o łaskawą wiadomość, kiedy (którego dnia i w jakiej porze) mogę na tę przyjemność liczyć, abym był w domu.

Proszę pilno, odwrotną pocztą, jeśli mogę prosić, o łaskawe podanie mi tytułów prac

Leńskiej oraz pp. R. i St., zapowiedzianych przez Wraubana, abym mógł je umieścić na porządku dziennym posiedzenia. Tytuły te są mi pilno potrzebne i bardzo bym prosił o najprędsze możliwe ich nadesłanie.

Odkładając resztę do najbliższej sposobności ustnej rozmowy, o której Wasze oznaczenie co do dnia i godziny bardzo proszę, ślę wyrazy prawdziwej przyjaźni i głębokiego szacunku i poważania

Oddany Wam

Wład. Natanson

NB. Nie szkodzi to nic, że MSS. prac nie będą gotowe na 9/I. Proszę tylko o przysłanie ze sobą krótkich streszczeń polskich do sprawozdań (na posiedzeniu muszę je mieć koniecznie), zaś MSS. do Bulletin'u może mi Szanowny Kolega później (naturalnie o ile możności najwcześniej) przesłać.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

dla [illegible]

Kraków

ul. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Professor [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

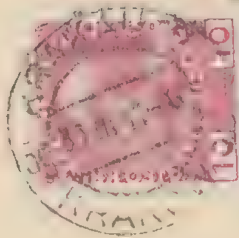
[illegible]
[illegible]

[illegible] 1894,
1896 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]ski

w [illegible]wie

[illegible], 25

[illegible] 26/IV 1911

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] że naprawdę w pracy życia [illegible]
ciężkie i przyjemne. Ścieżka idzie po kamie-
nistej drodze; i o zmęczenie i wyczerpanie
nietrudno. Dlatego wdzięczny Panu jestem
serdecznie i głęboko za przyjaźń, którą
mi Pan zawsze okazuje.

Powiem Panu, szczerze zupełnie, że waha-
łem się, czy tę pracę wogóle wydać. Zgodziłem
się właśnie przez porównanie z tem, czego
chciałem dokonać.

Cieszę się, że na owej, dość szczególnej
drodze, kan. Pan znalazł tytuł, który do
[illegible] zadawalnia. Zmiana wynikła wi-
docznie skutkiem pomyłki w Kancelarji

Akademii, której podałem naturalnie tytuł do-
kładny. Nie pierwszy raz pomysły [illegible]
do tego co nazywamy prawdą. [illegible] i Ne-
wton i Keppler i [illegible] i Planck
dali [illegible] mniej, [illegible] pomysło-
wi [illegible]
[illegible] myślą „[illegible]”.

Zmiana tytułu najmniejszego nie zrobi nam kłopotu.

Z p. Zakrzewskim już od kilku miesięcy myślimy o tem, żeby do metali zastosować, zamiast zwykłej Ekwipartycyjnej Maxw. [illegible] — Einstein Planckowską teorię [illegible] kiedy tak [illegible] o [illegible].

[illegible] uwagi, i jest jeszcze dużo do [illegible] i nie [illegible] [illegible] [illegible]

Knudsena [illegible] [illegible] Staba a głównego zarzutu Bańskiego jakoś wcale nie dotyka. Czemuż mu Pan [illegible] naturalnie [illegible] z [illegible]?

Proszę Szanownego Pana o przyjęcie serdecznych ukłonów oraz zapewnień głębokiego poważania i [illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOSCI
W KRAKOWIE

z Studenki dn. 27. V. 191[illegible]

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Odczyt Urbańskiego będzie ogłoszony w Roczniku, który ukaże się w Lipcu r. b. Upoważnienie do przedruku z Rocznika [illegible] nie przez Zarząd Akademii, którego posiedzenie odbędzie się około 12 czerwca dopiero i jeśli [illegible] Szan. Kolega życzy, umożliwię sprawę pod decyzją Zarządu, skutkiem czego sprawa byłaby załatwiona ściśle formalnie i pedantycznie [illegible].

Przypuszczam, że nie wykroczę poza granice [illegible] [illegible], gdy wyrażę zdanie, że [illegible] [illegible] stosunkach formalna decyzja Zarządu nie jest konieczna. [illegible]

aleby przedruk z „Wiadomości" ukazał się bezwarunkowo później niż Rocznik i aby Rocznik jako źródło był zacytowany.

Uprzejmie proszę o wiadomość, czy mam w imieniu Szan. Pana zapewnić Zarząd Akad.= kwestyi przedruku.

Byłoby rzeczą pożądaną aby odczyt ten ukazał się w tłomaczeniu, np. w Phys. Z., razem z zacytowaniem posiedzenia 20/V r.b.

Czy Szan. Kolega ma już coś gotowego na Swe przemówienie na piśmie [illegible] to mu…

nic nie mam i bardzo trudno mi będzie napisać niebawem "in extenso" jak tego obecnie i niespodziewanie żądają. Właśnie [illegible]

Proszę Pana, aby zechciał przyjąć wyrazy bardzo uprzejme [illegible] szczerego i głębokiego poważania

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOSCI
W KRAKOWIE

[illegible] 22/VI [illegible]

[illegible] Panie i Kolego

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Szanownego Kolegi. Z
trzech jednoczesnego posłania do "Annalen"
lub mojej proponowałbym, i gdyby mi Szan.
Kolega przysłał MS. zaraz [illegible],
[illegible] go, [illegible] nie za długo [illegible] 10 dni lub
14 dni najdalej, [illegible] [illegible] [illegible] i nie
[illegible]) Szan. posłać do Annalen.

Wolałbym tylko o czytelne pismo, zwłaszcza
[illegible] [illegible] matematycznych.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mogę
[illegible] [illegible] [illegible] Szanowny Kolego
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] $= \frac{h\nu}{2}$ [illegible]

[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible] 7.VII.1911

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Dnia 17. Lipca (w Poniedziałek) o godz. 4. po poł. (nie o 5) odbędzie się posiedzenie Wydz. M.P. Akademii. [illegible] zacznie się tegoż dnia o 8. wieczorem. Proszę uprzejmie, aby, o ile stan zdrowia pozwoli, mi umieścić na porządku dziennym pracę o przewodnictwie cieplnem ciał sproszkowanych, przyśle mi też dokładny tytuł natychmiast oraz sam ją przedstawi ustnie, [illegible] nawet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] proszę tylko o [illegible] krótkie polskie do Sprawozdań i [illegible] o tytuł.

Łączę wyrazy wysokiego poważania

i najlepsze [illegible] [illegible]

Wł. Natanson

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOSCI
W KRAKOWIE

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

dnia 18 paźdz. 1911
Z. Słowacka

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Książka francuska Szan. Pana jest od wczoraj już w drukarni. Bardzo dziękuję Panu za list serdeczny, do niej dodany. Oczywiście, nie twierdzę, abym niektórych nie mógł poprawić, zupełnie dobrego zwrotu, w obcym języku, za błędny. Jest to rzecz sugestyi i chwilowego nastroju. Gdyby mi Pan przysłał MS., napisany przez Anatole France, pewnie także go pokreślił. Ale na swe usprawiedliwienie powiem, że z moich własnych prac, pisanych w jakichkolwiek stylu czy polskim języku, nigdy nie jestem zadowolony. Styl wydaje mi się zawsze ciężki, niezgrabny, szyto-kulawo. I przyznam się Panu, że zdarza mi się już przerabiać kartki MS po 5 razy i więcej. Teraz odeszły krakowskie z sprawy napisy, całą po raz drugi, nanowo przeczytam, by w chwili lektury oddam MS. Drukarni, i już widzę w francie czcionek, różnych, nabie

mam dla niego odrobinę szacunku.

Czy Akademia 40-tu nieśmiertelnych wybierze Pana i mnie na adiunktów za dokonanie owego dzieła filologicznego i czy nas zasadzi do "Dictionnaire," jak Pan zdaje się oczekiwać, nie wiem; ale w nowym wydaniu, przyjmę poprawki, przyznaję się ze skruchą i mam nadzieję, że mi Pan nie będzie gniewny.

Sainte Beuve jednemu z kolegów z Instytutu który mu skarżył się na starość, powiedział: „C'est encore le seul moyen qu'on ait trouvé de vivre longtemps!" Otóż i ja powiem, kochany Panie: pisanie jest denerwującą, nieznośną, antypatyczną robotą; ale jest to jedyny znany dotychczas sposób utrwalenia i ustalenia naszych myśli. Trzeba być altruistą, aby pisać, zgoda. Ale każda cnota bywa, jak wiadomo * wynagradzana. Za to

poświęcenie czasu, nerwów, głowy, oczu, cierpliwości, które nazywamy pisaniem – przychodzi ład (niekiedy) i porządek (nie zawsze) i rzadko naturalne, nowe i dobre (co najrzadziej) pomysły.

Wydaje się pozornie, że język składa się z wyrazów, jak piasek z ziarn lub ciecz z cząsteczek. Że wyrazy mogą się ślizgać i dowolnie układać. Ale to jest inaczej. Mowa jest czemś w rodzaju ciekłego kryształu czy też ciała stałego o sekularnych deformacyach czy czemś, nie wiem czem: molekuły językowe układają się w pewne układy a w inne nie chcą – i te siły nazywamy „duchem języka". Filologowie zdają się nie mieć pojęcia o Hydrodynamice – i cóż powiedzieli, gdyby im zalecili stronicę 550 czy thereabouts Lamba: A może jeszcze ktoś zmierzy $\mu\left(\frac{\partial v}{\partial x} + \frac{\partial u}{\partial y}\right)$ języka francuskiego. Rigidity ogromna.

Przepraszam bardzo za tyle lżejszej (gorszej) gadaniny czy pisaniny. Czasem trudno jest nie pisać — ale nadto.

Korektę niemieckiej pracy za 2 lub 3 dni prześle Drukarnia. Proszę Pana uprzejmie o bardzo uważną korektę, ale o prędkie zwrócenie. Mam nadzieję, że zeszyt 8-y wyjdzie prędzej.

Z bardzo serdecznymi ukłonami
i zapewnieniami głębokiego poważania

Wład. Natanson

3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

3 [illegible] 3, 21/3 11

Wielce Szanowny Panie i Kolego

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 11 XI 1911

[illegible]

[illegible] bardzo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] przedmiotu [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] wszystkim? [illegible]

[illegible] ręki [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ręką [illegible]
[illegible] paczka [illegible]
[illegible] profil [illegible].

[illegible] [illegible] po cichu.
[illegible]
[illegible] na [illegible]
[illegible], Szkoda! [illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Władysław i Estella Adamson

[illegible]

Kochany Kolego, czy mogę prosić
Kolegę do Redakcji we środę
19-go o godz. 7 1/2. Przepraszam
że tak nie porozumie [illegible]
do Ciebie piszę. Serdecznie [illegible]
WT [illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mi [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] jedna [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ani [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] przedzenia.

Od prof. Aug. [illegible] mamy dobre
wiadomości z [illegible] [illegible] [illegible] jednak
przed [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] niektóre
[illegible] [illegible] przewyciężone; ale jeszcze
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible].
Nat. Prof. [illegible] dalej [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

kazała zapomnieć [illegible], o tem że istnieją na świecie [illegible] nieprzyjemne rzeczy! Z wyjątkami osobistemi [illegible]! [illegible] niewiadomo czy [illegible] mogą [illegible] ludzie, [illegible], [illegible], [illegible] w Szwajcarii nawet najlepiej [illegible] nie [illegible] i [illegible] [illegible]. — Dziwimy się, że istnieją w świecie quanta [illegible] niekonsekwencja Natury; ale [illegible], że istnieją ludzie, doprawdy i quanta [illegible]. [illegible] Zakład Fizyczny przypomina mi właściwości tego szczegółu Stworzenia i dlatego skarżę się na niego.

Proszę [illegible] i Kochanego Pana Kolegę, aby [illegible] zapomnienia głębokiego mego poważania i szczerej przyjaźni

WłNatanson

P.S. Powracam właśnie z posiedzenia Senatu, na którem

postanowiono, że dnia 4. Marca (zrana o 10ej) odbędzie się (zresztą skromna) uroczystość otwarcia nowego Zakładu Fizycznego Un. Jag. Zaproszenia Senatu, o które ex officio otrzymasz, przesyłam [illegible] Kochanego Kolegę, [illegible] obecny jako Gość w razie, [illegible] tego dnia w Krakowie. Dnia 11. przed południem odbędzie się analogiczna uroczystość w nowym Gmachu Collegium Agronom., a o tej [illegible] wzajemne [illegible] Poza tym [illegible] całą [illegible] za [illegible] i nie wspominać o niej. [illegible] sobie [illegible] i nie wysyłamy [illegible] zaproszeń [illegible] wszystkich u których urządzić nie zamierzamy. Ściskam [illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

[illegible] 24. II. 1912

[illegible]

Proszę mi [illegible] przyjazdu Pana, czy [illegible] przyjezdne, czy już [illegible].

[illegible] jako [illegible] gen. [illegible], ulica [illegible] 11 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] najlepsze [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] wszystko, nie
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible], mniej, [illegible]
[illegible] Tobie [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 90 [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible].

22-го [illegible]

[illegible] Академии. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1912

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible]
[illegible] 1912

[illegible]

[illegible]

[illegible] I-[illegible]";
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible] 27.11.1912

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Umieszczam pracę p. Stocka na porządku dziennym posiedzenia 1 lipca r.b. jako № 25 i przyjmuję ją, [illegible] chcąc Kancelaryi Akademii, aby ją oddała na drukowaniem [illegible]. — [illegible] także usilnie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] krótką streszczenia polskiego do Sprawozdań 2° o podanie na wszelkie MSS. adresu, obecnego oraz wakacyjnego. [illegible] Wszanowne Kolegę [illegible] [illegible], [illegible]

Autorach prozą i poetach (doświadczenie uczy, że tylko w tym stanie piszą sprawozdania do Sprawozdań) przesyłam Mu drukowany [illegible], zawierający wykaz kar, którym za nienadesłanie Autorowie poddani zostają.

Z wyrazami mego [illegible] poważania

[illegible] uprzejmych usłużnych

[illegible] Stanisław

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible]

[illegible] dział na pierwszym [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ostatnie [illegible] ! ! [illegible]
nem, kiedy uporam się z No 6 A; nie mogę [illegible]
sobie rady, ani p. Kulczyński. Drukarnia daj-
-emy po 8 lub 9 zecerów, ale i to nie wystarcza.
[illegible] droga jest zatarasowana a [illegible] w
arkuszu swobodnej trwałe dla p. Stocka do 1 mie-
-siąca, więc wydaje mi się, że jego życzenie jest nie-
do ziszczenia. Ale będę próbował [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] na tem zależy.

[illegible] [illegible] w pisaniu [illegible] w
w artykule o [illegible] w tomie Jub-owym
[illegible] dla prof. A. W-go. Artykuł [illegible] nad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sam. [illegible]

w środę w. a w sobotę; z przyobiecaniem i pow-
rotu. Raduję (i cieszę się) z pracy [illegible]
[illegible] w pewnej w Pamiętniku gdzie mogłaby pójść
również do druku.

Z wyrazami głębokiego szacunku i przywiązania

[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

[illegible] 3. [illegible] 1912

Wielce Szanowny Panie i Kolego

[illegible]

[illegible] „inspiracji" [illegible]

[illegible] ale nie

[illegible] Kolega [illegible]

[illegible] II. korekcie, [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]. Będzie 3 ludzi za całą tę robotę; ale będę uważał, żeby rachunek nie był przesadzony. Korektę I-szą będę sam robił.

Żeby dać p. Stockowi pewną szansę na możliwy przypadek nie wydążenia, przysłam Panu Koledze zaświadczenie, które u nas wystarczyło; może ono, na razie, dopóki sprawa [illegible] nie [illegible] do [illegible], [illegible] w [illegible] Dziekanatu i [illegible] ono mogło wystarczyć. Zostawiam jednak, że to jest tylko "spadochron" od wypadku i że [illegible] w Drukarni są wydane.

Wszystko to tyczy się tylko niemieckiego tekstu. Polski jest tak okropnie, tak fatalnie napisany pod każdym względem, pod względem gramatyki, składni, stylu, nawet logiki, nawet

kaligrafii i nawet geometryi pisma i formuł i tak dalece nie nadaje się do poprawienia, że nie mogłem go nazwać nawet brulionem. Zwracam go p. Stachow[illegible]

Pod tym względem, Szanowny Panie Kolego, poczynamy mieć doprawdy poważne, uzasadnione obawy. Nasz język naukowy polski poprostu idzie w zapomnienie, ginie, zagłuszony straszną lawiną potwornych germanizmów (lub innych [illegible]izmów). Myślę o jakiemś publicznym proteście i liczę na to, że mnie Szan. Pan Kolega wówczas poprze. O tem później.

Pan Stock przed do mnie z [illegible], prosząc [illegible] mnie aż stanowczo, abym mu „korrektę przysłać jeszcze w tym tygodniu". Odpowiedziałem mu, że na takie [illegible] [illegible] [illegible] się nie zgadzam, [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] [illegible] Kolegę, że za dane mu [illegible] [illegible], twoi niewątpliwie nie

życie, [illegible] wysłane przez naszych [illegible].
[illegible], [illegible] w takim razie MS. wcześniej
[illegible]. [illegible] odpowiedziałem.
[illegible]. Być
[illegible] że nam [illegible] przyszłe a [illegible]
nie [illegible], że 5 zeszytów Biuletynu jest
w [illegible] do [illegible] wówczas z
rzędu [illegible] pisany w sprawach Akademii.

Przesyłam najlepsze Panu ukłony
wraz z [illegible] głębokiego szacunku
[illegible]

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE

[illegible]
[illegible]
[illegible] autorskie [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible]
[illegible]
[illegible]) [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] u nas, [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Die D[illegible] Typendruck: [illegible] bedeuten: 1. den Namen des Aufg[illegible] Aufgabenummer, 3. die Wortzah[illegible] Bruchform), 4. den Mo[illegible] und Minu[illegible]

Urzędowe daty w nagłówku telegramów, pochodzących z aparatów drukuj[illegible] 1. nazwę urzędu nadawcz[illegible] czy, 3. liczbę słów [illegible] 4. dz[illegible]

Урядові дати в заголовка[illegible] ходять з апаратів віддаючих [illegible] буквами, о[illegible] чого, 2. число [illegible] яно в формі дробу, 4. [illegible] місяця, 5. [illegible]

Aufg. Nr. / Liczba nadejscia / Ч. написання: **925**

smoluchowski dlugosza

25 lemberggalizien

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

Zarząd telegrafów nie bierze na siebie żadnej zgoła odpowiedzialności za telegramy oddane mu do przesyłki lub doręczenia.

Управа телеграфів не бере на себе в загалі ніякої відвічальности за телеграми віддані ей до переслання або доручення

Dienstliche Angaben:
Urzędowe [illegible]
Урядові [illegible]

Telegramm — Telegram — Телеграма

aus — z — з

Aufgenommen von / Odebrano z / Відобрано з — auf Ltg. Nr. / na przewod. l. / провод. ч.

am / dnia / дня ... 191.. um / o / о ... Uhr / godz. / год. ... M. / m. / м. ... Mittag / poł. / пол.

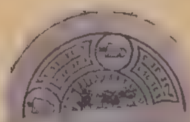
durch / przez / через

.+ scheveningen kjr 375 12 3 11/40 m = 191 ... Uhr / godz. / год. ... M / m. / м. ... Mittag / poł / пол.

=179 nieuwe parklaaxn scheveningen venez avant congres =

natanson .+

D. S. Nr. 759. (D.-poln.-ruth.) (1910.)

179 Nieuwe Parklaan

Scheveningen, 9.VIII.1912

Wielce Szanowny Panie i Kolego

Otrzymawszy wczoraj nadzwyczaj miły list Pański z dn. 5 bm. (za który serdecznie dziękuję) zatelegrafowałem zaraz do Lwowa adres mego mieszkania, jak wyżej, oraz prośbę, aby Pan wstąpił tutaj, jadąc do Anglii, a więc przed Kongresem, który, o ile pamiętam, miał zacząć się 17 Sierpnia. Jednocześnie wysłałem zaraz list do Lwowa, w którym donoszę, że nie pozostanę tu dłużej w Scheveningen jak do 22–23 Sierpnia (mniej więcej) a przyniosłoby mnie wielką przyjemność zobaczenie Pana tutaj u nas i ułatwienie Mu, o ile tylko umiał, wizytę w Holandii.

Piszę więc do Cambridge, aby poinformować Pana o tem wszystkiem, w razie, gdyby moja depesza i list już nie zastały były Pana we Lwowie, czego bym

bardzo żałował.

We wrześniu będę w Krakowie, aby zabrać się do roboty, od której w przeciągu roku szkolnego wszystko nieustannie odrywa. Zalegam w Nauce i wstydzę się bezczynności, dlatego chcę wracać.

Z prof. Lorentzem nie widziałem się jeszcze, ale mam nadzieję, że go zobaczę. Pr. L. przeprowadza się obecnie do Haarlemu, prof. Lorentz ustąpił bowiem z Katedry.

Jeżeli mój plan spotkania naszego przed Kongresem nie jest wykonalny, może mogę Panu ułatwić cokolwiek w drodze piśmiennej lub tutaj ustnie? Proszę, niech Pan mną dysponuje. Jeżeli Pan spotka kogo w Cambridge, który zachował mię pamięci, prosiłbym o oświadczenie wszystkim szczerych ukłonów. Panu zaś samego proszę o przyjęcie wyrazów oddanego i szczerego szacunku oraz najlepszych pozdrowień

Wład. Natanson

413

[illegible] 1913

[illegible]

[illegible]

[illegible] na [illegible]

[illegible]

Odbędzie się [illegible]

[illegible] Prof. [illegible]

[illegible]

[illegible] do [illegible]

Tegoż samego dnia 7go o godz. 5 jest zwykłe posiedzenie Wydz. m. p. Akad.

Niech mi wolno będzie w imieniu Żony i własnem prosić bardzo uprzejmie WSzanownego Kolegi na herbatę, tegoż samego dnia 7 Stycznia o godz. 9. wieczorem, w małem kółku znajomych.

Będąc do WSzanownego Kolegi, pragnąłbym zawsze poruszyć wiele zapytań i otrzymać od

I [illegible] twe powiedzi. [illegible] całem [illegible], że [illegible] jest
niemożliwe i że tylko [illegible] energii [illegible]
[illegible] nam [illegible] [illegible], co ma [illegible]
[illegible] na [illegible] [illegible]. Skarga [illegible]
na [illegible] [illegible]. P. L. [illegible] [illegible] spać
mi nie daje. [illegible] na majestat [illegible]
[illegible]. [illegible] za-
gadnienia, o tym przepysznym przedmiocie, gdzie
sam [illegible] nie [illegible] się [illegible] nie [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

czymy tedy to wszystko: może nie będziemy potrze-
[illegible], i mogli co do K. Z. nic proponować.
[illegible]

mi drugo inwokować Ciebie jako Pana Profesora
nazwał mnie zaraz "kochanym p. Władysławem"
i wyrządził mi tym sposobem głęboką radość,
pewnością wzbudził wdzięczność. [illegible]
[j]estem za śmiały; ale ten "W. Szanowny
[illegible]n nowego" mnie gniecie i dręczy: [illegible]
[illegible] nie uzna mej prośby za obcesową.

Telegrafowałem Panu już o powie-
rzeniu Komisji. O Panu, drogi Panie,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Jan [illegible]

iam [illegible]

do Pana [illegible]

J. Rozwadowsk[illegible]

[illegible]

niedzie. [illegible]

[illegible] za [illegible]

[illegible] na [illegible]

niema; [illegible]

a [illegible]

rok. Tak [illegible]

[illegible]

są [illegible]

(·)

[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] *

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Komisya [illegible]
[illegible]
[illegible] ostanowiono
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible] .)
[illegible]
[illegible] ([illegible]).

*

[illegible] 1915.

[illegible]

[illegible]

12 [illegible]

[illegible]

[illegible] platoniczne.* Ale to powołanie, chociaż [illegible] według listu kochanego Pana nie jest zdecydowane i pewne, więc gdyby to [illegible] Ze nasz [illegible] filozoficzny powinien niezależnie, więc [illegible] propozycya zamianowania go płatnym nadzw. profesorem, potem zdobyłby asystenturę. Ale jest rzeczą postanowioną że ta sprawa nie ma być absolutnie łączona z kwestyą powołania Pana do Krakowa. Poinformowałem, z [illegible] [illegible] nam [illegible] [illegible] Pana [illegible] [illegible] [illegible]

* [illegible] moralnie [illegible], a wreszcie [illegible] [illegible] w Ministerstwie (dla utworzenia [illegible]

[illegible] *

[illegible]

[illegible]

[illegible] 3 resp. [illegible]

[illegible]

[illegible] kurtyi.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

pytany. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

* [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 2 [illegible]

[illegible]

[illegible] ale [illegible]

[illegible]

[illegible] nie [illegible] dla [illegible]

[illegible]

[illegible] na [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] wyrazy [illegible] przesyłam

[illegible] przesyłam

[illegible]

3 Studencka, 8 Lutego 1913 r.

Kochany Panie

[illegible] mi było bardzo, że prze-
[illegible] naszego [illegible] [illegible]
nie mogłem [illegible] [illegible] [illegible]
lek. Duchem [illegible] na pogrzebie,
[illegible] [illegible] [illegible] odejdzie
[illegible] [illegible] ani na [illegible]. [illegible]

[illegible] [illegible], ale trudno było się umówić. [illegible] co do p. k. [illegible] była związane [illegible] [illegible] na następnem posiedzeniu, [illegible] [illegible], zapowiedziane tylko zostaną pojutrze. Raduję się, że wszystkie te [illegible] są już ułożone między nami [illegible] [illegible], [illegible] nigdy nie wątpiłem o tem, że tak będzie.

Nic zresztą u nas bardzo nowego. Wychorowałem się znowu, cały tydzień byłem mocno cierpiący. Rachuję niekiedy swoje wibratory, ale nie wiem doprawdy, czy to wogóle warte zachodu. Bawi tu p. Dickstein z Warszawy i różne sprawy porusza. Firma [illegible] życzy sobie 2go wydania "Zasad Fizyki", które już było postanowione i umówione za życia p. [illegible]

[illegible] ma się w Krakowie [illegible]
[illegible] zamiast pisać się
[illegible] p. K. [illegible]
[illegible] nie [illegible] napisany [illegible]
[illegible]. Ten zabobon drukuje się i [illegible]
[illegible]. Dziś doręczyłem
p. S. [illegible] mu potrzebne MSS.

Serdeczne i najlepsze wyrazy poważania i przyjaźni kochanemu Panu przesyłam. Oddany Panu [illegible]

3 Śniadeckich 21 lutego 91

Kochany Panie

Na posiedzeniu wczorajszem przyjęto naturalnie jednomyślnie wniosek Komisyi, przyznał bez dyskusyi, przyznaję, nawet bez wzmianki o [illegible]. Referat wydałem Dziekanatowi (i zwróci się po wydrukowaniu) odejdzie jutro lub najdalej w poniedziałek z Krakowa. [illegible]

z poprzedniej (którą przytoczyłem wiadomość, którą udzielił jeden z kolegów, że prof. K.W. pobierał coroczną remuneracyę 800 K za ćwiczenia dla medyków. Dowiedziałem się od prof. [illegible], mój informator, omylił [illegible] poszukiwania w naszym Dziekanacie i w Akademickim nie wykryły takich aktów. Natomiast przekonałem się że prof. Witkowski pobierał corocznie 600 K. za ćwiczenia "für Lehramtskandidaten". Umieściłem w każdym razie, w Referacie ustęp, z którego się [illegible] mu przyznano wszelkie te same remuneracye, które pobierał prof. W. Zdaje się że mu to tylko owych 600 K. Taksy egzaminacyjne za medyków (prof. fiz. doświ.) wynosiły około 8[illegible] K. rocznie, a za na[illegible] około [illegible] K. rocznie; może stąd powstała owa niedokładna wiadomość o remuneracyi 800 K]

Dziękuję kochanemu Panu za miły list z dnia 19 bm. i za nadesłanie nam ładnej pracy p. Stocka. Pan Ippoldt już mi ją oddał, figura odstalowana, MS. pójdzie dzisiaj do drukarni. Rzecz jest bardzo interesująca, cieszę się, że się p. Stock wykształca na tęgiego fizyka. Prosiłbym o krótkie zalecenie pracy do druku na piśmie, jeżeli kochany Pan nie przyjedzie, co mi jest zawsze miłe i przyjemne.

Jeżeli wolno wyrazić mi zdanie o całej sprawie ga..ciarskiej, (i t. coś pisze...

wypisywano po gazetach, — powiedziałbym krótko: niema powodu liczyć się z tem. Dziennikarze są po to, aby przesadzały. Najbardziej bezstronnie rzecz biorąc, sądzę, że o żadnej „dezercji" nie można mówić. Gdzie kochany Pan będzie dla nauki pożyteczniejszy: tu czy na [illegible] katedrze? To jest decydujące, a najogólniejszego stanowiska, które nie pozwoli ani krakowskie ani lwowskie. Warszawa zaczyna nas coraz częściej oskarżać o „zabieranie się". Ależ niech nam i Wilno i Lwów zabierają, ile chcą i ile mogą; prosimy o to. Swobodna cyrkulacja sił [illegible] partykularyzm, to (wedle mego głębokiego przekonania) jedyne

każe u [illegible] [illegible] zdrowie.

Polecam się [illegible] [illegible] pamięci
i łącząc najszczersze oddaję wyrazy poważania i serdecznej przyjaźni

Oswald Balzer

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] 1914 ustalenie przy [illegible] o zw.-nadzw. [illegible]
we wyznaczeniu [illegible] nadzw. [illegible] ten
termin [illegible], ale konieczny i dało w r. 6
3400, zam. [illegible] 914 da 3800 zam. 2400
zatem [illegible] owa zw.-nadzw. dolacya
[illegible], zatem (zapewne) zarówno
[illegible] nadzw. - Ale dolnej są tak duże,
że [illegible] musiał odrazu napis-
[illegible] wszyscy to tu przedewszystkim
[illegible], jest to skończone niedołęgi!
[illegible], bo jest głód i nędza"
[illegible] musiał być nieco obszerniejszy
i [illegible] inaczej zredagowany, a
[illegible]
[illegible]

Miałbym prośbę do kochanego Pana, chociaż nie powinienem zabierać Mu w tej chwili czasu. Ale już zaczynam. W odczycie swym w Akademii (na pos. Majowem 1911) cytował Pan pracę Langevina o elektromagnetycznej teoryi ekstynkcyi w atmosferze i o „błękicie nieba". Otóż prof. Zakrz. K. przypomina mi, iż gdzieś dzieła Langevina, [illegible] o [illegible] Mechaniki; szukając, znalazłem [illegible] tylko w tablicy [illegible] Langevina w Bulletin des Séances de la Soc. franç. de Physique, Année 1910, 4e Fascicule, pp. 80*–82* (séance du 16 déc. 1910). Ale to jest pobieżna, gołosłowna notatka, bez żadnej formuły; nie rozprawa, tylko pobieżny re

[illegible] nie [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nie [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] szczerze [illegible]
[illegible] przesyłam

[illegible]

[illegible] 4 Marca 1913

Kochany Panie

Szczerze Panu dziękuję za list miły i przesyłkę. Przeglądam może [illegible] przy pisaniu jak [illegible] $\sqrt{x^2+y^2+z^2}$. Pan [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] przed tym [illegible], że [illegible] [illegible] do Ministerstwa, [illegible] [illegible] [illegible] do p. Ćwiklińskiego [illegible], jeszcze raz [illegible] [illegible], jak dla mnie,

[illegible]
[illegible]

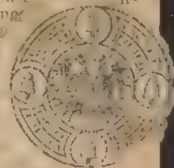
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2 die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell Bruchform), 4. den Monatstag und 5. die Stunde und Minute der Aufgabe
Urzędowe daty w nagłówku telegramów, pochodzących z aparatów drukujących tekst oznaczają 1 nazwę urzędu nadawczego, 2 numer nadawczy, 3. liczbę słów (ewentualnie w formie ułamka), 4. dzień miesiąca, 5. godzinę i minutę nadania
Урядові дати в заголовках телеграм, котрі походять з апаратів віддаючих текст друкованими буквами, означають: 1. назву уряду надавчого, 2. число надання, 3. скількість слів (евентуально в формі дроба), 4. день місяця, 5. годину і хвилю надання.

Gattung / Rodzaj: / Рід:

Eingangsnummer / Liczba nadejścia / Ч. надислання:

profesor smoluchowski długosza 25 lwow =

Dienstliche Angaben: / Dopiski urzędowe: / Урядові замітки:

Telegramm — Telegram — Телеґрама

krakow 4.+803 13 21 3=

Aufgenommen von / Odebrano z / Відобрано з ... auf Ltg. Nr. / na przewód l. / провод. ч.

am / dnia / дня ... 191 ... um / o / о ... Uhr / godz. / год. ... M. / m. / м. ... Mitt. / poł. / пол.

durch / przez / через

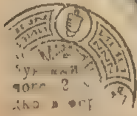
Nr. ... Taxw. / słów podleg. opł. ... W / st ... Ch / Sz ... aufgegeben am / nadany dnia ... 191 ... um / o / о ... Uhr / godz. / год. ... M. / m. / м ... Mitt. / poł. / пол.

donosze glebokim bolem profesor witkowski zycie zakonczyl = natanson +

D. S. Nr. 759. (D.-poln.-ruth.) (1910.)

1 5 | 1 3

2126

Gattung: / Rodzaj: / Рід:

Aufgabenummer: / Liczba nadejścia: / Ч. надісланя:

... übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung

Zarząd telegrafów nie bierze na siebie żadnej zgoła odpowiedzialności za telegramy oddane mu do przesyłki lub doręczenia.

... не бере на себе в загалі ... юсти за телеграми віддані ... сланя або доручення.

profesor smoluchowski dlugosza 25 lwow

Dienstliche Angaben: / Dopiski urzędowe: / Урядові замітки:

Telegramm — Telegram — Телеґрама

aus — z — з

Aufgenommen von / Odebrano z / Відобрано з

auf Ltg. Nr. / na przewód l. / провод ч.

am / dnia / дня ... / 191 ... um / o / о ... Uhr / godz. / год. ... M. / m. / м. ... Mitt. / poł. / пол.

durch / przez / через

krakow 4.+ 103 13 3 5 n =

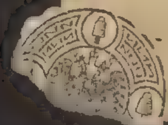
W. / st. / сл. ... Ch. / z. / ш. ... aufgegeben am / nadany dnia / неданий дня ... / ... 191 ... um / o / о ... Uhr / godz. / год ... M. / m. / м. ... Mittag / poł. / пол.

= nominacya wazan od pierwszego maja serdeczne

wyrazy = natanson .+

D. S. Nr. 759. (D. poln. ruth.) (1913)

[illegible] 3 [illegible] 191[illegible]

Kochany Panie

Dziękuję Panu serdecznie za miłe i interesujące Pana ostatnie listy. Nie przeczę, że Se[illegible], że nie [illegible] [illegible], przy którym Pan żyje.

Wymieniony [illegible] [illegible] ze [illegible] (w [illegible]) przed [illegible] na [illegible] Akademii, na którym [illegible] p. [illegible], Excellencya za-

[illegible] [illegible] telegraficznie, że [illegible] [illegible] zamia-
nowany od 1 Maja. Na jego odpowiedzialność za-
telegrafowałem [illegible] [illegible] dla nas [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] Dekretu niema jeszcze —
ale podpisanie już niewątpliwe, [illegible] p. [illegible]
powiedział: Hanowero.

Masz zatem: nareszcie! Ten znak reto-
ryczny nie jest retoryczny.

Serja wypadła, ale to 5 minut [illegible] zapy-
tać, [illegible] [illegible] zostanie zamianowany, aż
go wreszcie [illegible] [illegible] [illegible] Króla [illegible]-

Górskiego po odpowiedź. Wyłożył [?] Akustykę, ale mu jej nie skończył i (zdaje mi się) zaczął elektrycz-ność. Pan będzie miał resztę elektryczności i op-tyki do wyłożenia.

Wykładamy jeszcze 5, 6, 7 Maja i potem od 8 incl. do 14 incl. są wakacyjki Ziel. Świąt; 15-go rozpoczynamy nowe wykłady. Ale te [illegible] nie obchodzą Pana, jako... Benjaminka Tygodnia.

Z radością oczekujemy. Tyle tylko Panu piszę.

P. Wróblewskiemu oznajmiłem [?] w myśl listu Pańskiego, żądając [?] ażeby [?] nam się dał osobiście poznać itd. Odpowiedział, że „na razie", „tymczasowo" podaje się

o urzędzie w Wiedniu za ... w nauce Pana ... Einsteina, ale nie ... z Pikiem.

Prosiłem Dziekana, żeby zwołał komisję trzech w naszej sprawie celem zastanowienia się nad ew. obsadzeniem katedry najwyższej po kanst. Zak., ale uczynię to dopiero po Pańskim przyjeździe. Dn. 7 Maja mamy pos. Fakultetu; po przyjeździe Pańskim musimy naradzić się nad tą sprawą, może wspólnie (jeżeli Pan uzna za dobre) z p. Kon. Zakrz. i ... kandydaturę, potem zwołać jedną komisję, a w czerwcu rzecz tę w Fakultecie naszym załatwić i przed końcem semestru referat do Ministerstwa wysłać. Oczekuję Pana i do zob-
zaczenia!

Gdybym miał tak wiele mieć przyjemności zobaczenia Pana przed terminem (może w przejeździe), chętnie pomówiłbym o Akad. Górniczej — ale nie chcę żadnego nacisku zgoła wywierać na Pana w tej mierze. Najlepsze wyrazy poważania i oddanej przyjaźni. ...

Dr Bądzyński przysłał wczoraj do Akademii z tym, że będzie ...

3 Studencka 16/IV 1913

Kochany Panie Marianie

Przesyłam Panu list p. Wolfkego i upraszam o wypowiedzenie zdania wobec [illegible] tego listu. [illegible] czekać [illegible] Pańskiej, zanim [illegible] opinię.

Zdania stanowczego jeszcze nie mam i chciałbym, abyśmy je wspólnie utworzyli. Ale jako substratum dyskusyi, przyjmuję Tezę: a, [illegible] nagiść [illegible] jakkolwiek aspiracye do habilitacyi, zaznaczając, że tylko przez nauk[illegible]

i otrzymamy tym razem wniosek prosty. b) istnienie liczby takiej n (n ≥ [illegible]) dla której wniosek, jeśli ją przyjmiemy, nie stanowi żadnej zgoła przeszkody (ani pomocy) dla dojścia do skutku (n+1)-szej (aksjomat często u nas zapominany, a jest ważnym) c) ani przekonanie specjalisty ani logiczność nie zależą [illegible] przez [illegible] żadnego zgoła [illegible] (ani faktycznego ani [illegible], [illegible]), [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] nie znam [illegible] osobiście, nigdy go nie widziałem. Korespondowałem z nim trochę, ale mało i bez jasnych dla mnie wniosków. Prace z czasów prof. Wrocławskich uważam za [illegible] Wrocławskie (Abbego teza) o ile mi się wydaje / nie

śledzeniem ich, są ważne, choć [illegible] [illegible]
mu się nie [illegible].

P. Lerza ma p. W-go [illegible], [illegible] z nim [illegible] Września i [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible]

Brat, nadesłane przez p. W-go do tamtego [illegible] pa[illegible] mojej p. Al[illegible]go, wyjąłem z listu, księgę na bok położyłem, która w niej była [illegible]. Brata [illegible] [illegible].

Niektóre pragnąłem, ażebyś miała [illegible] i [illegible] kiedy w [illegible] [illegible], ale [illegible], są nam [illegible] wszystkich [illegible] [illegible]. Nie chcę tu wspominać o [illegible] [illegible], odkładając [illegible] do sposobności ustnej z kochanym Panem naszym.

Co do p. W-go, mówię [illegible] ich pokazywać, ażebyśmy mogli poznać go [illegible], ale [illegible]

Że naszej sprawie, te, o ile można przewidzieć,
by środki nasze [illegible] na jej życzenie.
[illegible] każdym razie [illegible] musiałby ta sro-
[illegible] i tak, jak przedtem.

Czy drogi Pan nie zatrzyma się w Krakowie, w przejeździe do Getyngi? Oczekujemy wszyscy niecierpliwie ogłoszenia nominacji.

Z najlepszymi ukłonami i wyrazami szczerego poważania.

Wład. [illegible]

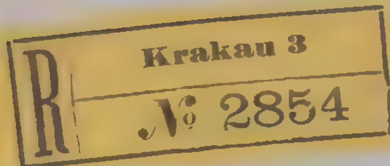
o habilitacji
Dr. Wolfkego

Wielmożny Pan Prof. Dr. M. Smoluchowski

we Lwowie

ulica Długosza 25

WYSŁANE PRZEZ

PROF. Dra. WŁAD. NATANSONA

3. STUDENCKA. 3

w KRAKOWIE.

3 [illegible] 1913

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] p. [illegible]
skiego, [illegible] [illegible] [illegible] i
[illegible] [illegible] w [illegible] wyprawy.

[illegible] [illegible] [illegible] i p. [illegible]-
kiego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] z nami, prof. [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

W tej ostatniej sprawie, jak [illegible] p. [illegible], należałoby [illegible] [illegible]
komisyi; przypuszczam zatem, że nie stoi
nic na przeszkodzie [illegible] [illegible] tej
sprawy na najbliższe posiedzenie Wydziału

[illegible] [illegible] 2/[illegible]

[illegible] Panie

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

1° Na samym [illegible], jako konkluzyę, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zawierające [illegible] [illegible]. Referenci o [illegible] [illegible] nie [illegible] mają [illegible] czytać przedstawienia fakultetowe. [illegible] [illegible]

2° p. B. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] przy [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Magistra [illegible] [illegible] nieporozumienia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], [illegible] jako [illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible],
[illegible]
[illegible] = [illegible]
[illegible].
[illegible]), [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. — 2° [illegible], [illegible]
le prix [illegible] l'Académie française
[illegible] l'Académie des Sciences de
la [illegible] française = [illegible].

[illegible] pracy [illegible] Sprawozdaniu [illegible]
ukazała się już przed 10 miesiącami w Biuletynie
d. 5. t. Gdy dostałem nie [illegible] tych
[illegible] p[illegible], [illegible] [illegible].
[illegible] 5. t. [illegible] od [illegible] pracę [illegible], ale
całkowite odbitki Autorowi wydane 15/VI.
Prosiłem o poprawienie wyrazów in „Erschei-
nen [illegible] – [illegible] „Laplace" na
str. 3. Rek. nie jest wprost pomyłką? Czy-
ż nazywanie [illegible] Laplace [illegible] się [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dynamiki [illegible]
[illegible] [illegible] Clerka Maxwella i Hertzina
[illegible] dynamiczna [illegible]
[illegible] (o ile [illegible]) [illegible] Ampère'a
(1826) [illegible] Lorda Kelvina. Zdaje mi się,
że tych [illegible] uczonych należałoby zacytować
w zdaniu historycznem a nie Rittera i [illegible]
[illegible]na, który [illegible] [illegible] i później [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

6° [illegible] wykład widziałem [illegible] pewne [illegible] nieco więcej [illegible] o pp. [illegible] i [illegible], podobnie jak [illegible], o których tylko zaledwie wzmianka. Że cała [illegible] nie, jest to rzecz ważna i w Akademii [illegible] nie było zwyczaju na podobne wspomnienia [illegible]. [illegible] nie był pewny, [illegible] się w każdym razie z dodania paru słów uznania o każdym z tych panów.

7° Przepraszam Kochanego Pana, że pozwoliłem na to, aby cały trud spadł na drugą [illegible] to z mej strony był postępek.

8° Chcę jeszcze prosić Kochanego Pana o TYTUŁ ale nie referatu, tylko pracy Pańskiej na posiedzeniu Akademii dnia 7.VIII; muszę go bowiem umieścić na porządku dziennym tego posiedzenia.

III. Referatu [illegible] najlepsze i [illegible] oddane — Panu wdzięczny i szczerze oddany

Wład. Natanson

In Erwägung der dargelegten Gründe beschloss das gesamte Professoren-Kollegium in seiner Sitzung vom 9. Juni 1912 einstimmig, das K.K. Ministerium zu bitten, dasselbe möge die Ernennung des Privat-Dozenten an der kais.-kgl. Universität Wien, Herrn [illegible], zum außerordentlichen Professor der Physik an der k.k. philosophischen Fakultät, mit den systemmäßigen Bezügen eines a.o. Professors, allerhöchsten Orts [illegible] erwirken.

Gd HÔTEL ASTORIA
ET DE L'ARC ROMAIN
AIX-LES-BAINS

Savoie, France) 11.VIII.1913

Kochany Panie

Pisał do mnie Dr Krafft, dowiedziawszy się, że go szukałem (w Lipcu, w Krakowie). Jest tak delikatny, że nie zapytuje, czego od niego chciałem, tłomaczy się tylko, że nie był go w Krakowie. Otóż, mając adres p. Kraffta (Biała p. Maków) zastanawiałem się, czy mam mu jeszcze komunikować zapytanie o wykładach dla rolników. W końcu napisałem mu, o co szło, nie biorąc za to odpowiedzialności, czy sprawa jeszcze wciąż jest nierozstrzygnięta. Prosiłem, żeby zwrócił się listownie do kochanego Pana, w razie, gdyby przyszło podjąć się tych wykładów. Nie wiem teraz, czy dobrze postąpiłem? Jeżeli rzecz nie została jeszcze przez Pana rozstrzygnięta, wydaje mi się, jak i dawniej,

że objęcie wykładów przez p. Kraffta byłoby najlepszem rozwiązaniem dla Uniw-tu, dla uczni i dla niego samego. Obawiam się tylko jego indecyzyi i hyperskromności, posuniętej do przesady. O tem wszystkiem donoszę kochanemu Panu, przepraszając, jeżeli niepotrzebnie zawiadomiłem p. Kr. — Gdyby jednak coś z tego miało być, trzeba, aby spiesznie atakować Radę Szkolną o uwagę dla niego w wykładach (lub nawet zasłużony urlop) i byłby to już najwyższy czas, a może za późno.

Żona moja pisze mi ze Spiez, że Pani Smoluchowska była tak łaskawa zawiadomić ją o dalszych Swych zabiegach w sprawie kompletu panienek, które w jesieni mają zacząć razem studyować. Moja żona jest serdecznie wdzięczna

Pani Profesorowej za Jej starania i propozycje, na które z miłą chęcią się zgadza. Naturalnie, napisała już o tem sama do Pani Smoluchowskiej szczegółowo, ja tylko proszę o pozwolenie dołączenia i moich także zobowiązanych i wdzięcznych wyrazów.

Po 10 dniach przyglądania się Francyi pod rozmaitymi kątami, zbliżającymi się i do 0° i do 90°, zdecydowałem, że jest to ostatecznie coś w guście obrazka, jeżeli nie wogóle niebiesko pomalowanego kawałka płótna, jak (według Daudeta) opowiadają w Tarascon. Przeniosłem się zatem

tutaj, gdzie z szczególniejszą wody zapoznawają mnie "douceurs" w sposób, który przekonałby może i Ostwalda. Nadzwyczaj tu wszystko jest gustowne, w tej Francyi! Oko wypoczywa i doprawdy nie wiem, czy widziałem od tygodnia co brzydkiego? Chyba ludzi. Nie chcę zresztą powiedzieć, że niema tu nic brzydkiego. Tylko że [illegible], drzewa itd. oko nie widzi, dosłownie. Ten lud widocznej brzydoty poprostu nie znosi. Ale czuję, że zaczynam [illegible], jak gdybym miał lat 19. Więc, żeby temu kres położyć, kończę, bardzo serdecznie pozdrawiam Kochanego Pana i życzę Mu miłych a wesołych wakacyj

Oddany Panu Władysław Natanson.

G^d HÔTEL ASTORIA
ET DE L'ARC ROMAIN

AIX-LES-BAINS

Dnia 22 sierpnia 1915

Kochany Panie

Pragnę przedewszystkiem podziękowa-
łem bardzo serdecznie za mądry list czyniący
p. wiele zarzutów zaprotestował energicznie przeciwko
temu że Pan nie przyjmuje ciężkiego ze swej
pracy, przeto . Jestem oburzony. Wprawdzie
oburzenie moje być tylko, ile Europa wo-

Ww. tezie, ale niezadowolenie moje wypowia-
dam tem bardziej bezwzględnie. "W regułach gry"
tej gry, której oddaję się, "stoi" wyraźnie,
że umysł ma owocnie, przez pewien czas, wy-
poczywać zupełnie (§ √−13). Oskarżam Pana
o wykroczenie przeciwko temu §-owi. A
jest jeden Trybunał, którego Pan się zlęknie.

Od p. Kralla nie otrzymałem jeszcze żadnej
odpowiedzi. Nie tracę jeszcze całkowitej nadziei
że nas może wysłucha.

Co do mnie, stosuję się z całą sumiennością, z entuzyazmem, do owego §-fu, który zacytowałem przed chwilą. Tutaj można wytrzymać owe „przyjemności" o których mawiał Palmerston, że bez nich życie byłoby wcale znośne. Tutaj wszystko musi być ubrane w jakieś kwiaty i koronki, nawet hydropatya; nawet szklanka wody musi być uśmiechnięta i grzeczna. Napatrzyłem się, nasłuchałem, nie myślałem nad niczem, chyba nad zapytaniem: czy droga od barbarzyństwa do rozkładu, do prześlicznego ale widocznego upadku,

jest konieczna, stanowcza i jedyna? Niestety, bodaj, że tak jest a stany pozornego zdrowia i siły są tylko nietrwałe.

Analogie są często tylko zabawkami. Ale, kto zechce i z Termod-ki, i z Kinet. Th — wyciągnąć tylko bardzo generalne konsekwencye, wyłaniające się z samego tego sposobu myślenia, nie biorąc wszystkiego dosłownie — ten jednakże potrafi i z pojedynczych [illegible], łatwo [illegible] i z ciągu dziejów myśleć trochę inaczej niż przeciętnie. Sam sądzę, że nasi historycy, socyologowie i t.d. znacznie za mało studyowali Maxwella.

Najlepsze i uprzejme ukłony dla Szan. Państwa przesyłam a pamięci Doni proszę, żeby się "diligentia" Julci nie bardzo trwożyła. Serdeczne wyrazy dla Kochanego Pana. Oddany Władysław

7. XI. 1913

Kochany Panie

Projekt Wniosku wydaje mi się doskonale zredagowany i niewątpliwie będzie bardzo dobrze, ażeby go Dziekan wysłał jaknajprędzej. Drobne uwagi: czy kochany Pan umyślnie (w 2-im wierszu) nazywa p. B. profesorem? Czy nie "Privat Dozenten"? Może (tamże) dodać "Kaiserlich Russischen" ażeby zaimponować referentom, którzy lubią tytuły. Proponuję "damals" (trochę niżej) dodać dla jasności. W miejscu (F [illegible]) wysłałem

pierwotnie proponował dodatek "obwohl
albo entgegen itp., ale widzę, że na
str. 2 wysunął Pan myśl (którą tu
chciałem dodać) tak dokładnie i dobrze,
że już F niepotrzebny. — Wreszcie w
wierszu ✓ (w środku str. 2) może wy
rzucić: „Studierenden der Mathematik
und der Physik", albo der "exakten Wis-
senschaften". Muszę tego szukać w

mistrzowie innej Nauki, to już trudno.

Reszta wszystka jest wyrobiona; brakujące liczby i daty wstawi pan Wójciński w Dziekanacie.

Z najlepszymi ukłonami i wyrazami
oddany Panu Wł Natanson

P.S. Może powiedzieć w miejscu [illegible] jeszcze, że w ogóle działowych wykładach (dla Matem.-fizyków) potrzeba nieraz wykładać takie dyscypliny, które obowiązują przy egzaminie Nauczycielskim (Lehramtskandidaten z tego zakresu. — To jest ok. argument, jak sądzę.

[illegible]

[illegible]

H_2S [illegible], SO_2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] CS_2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] w nasze wymaganych zasadnie [illegible]
pełnemy połączeniu, co najmniej o kilka
rzeczy stopni.

Zdaje mi się że nie znajdziemy cia-
[illegible]
[illegible]
[illegible] „[illegible]ema Sprawiedliwości" Ostatecznej
i może nawet być zdolne wyrzucić apa-
[illegible], sięgnie od postulatu 3-a [illegible],

Dziękując serdecznie [illegible]
[illegible] pamięć o [illegible]
[illegible] i [illegible]
i oddanego [illegible]

P. S. [illegible]

3 [illegible] 13 XII 1913

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] konsekwencyj[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible],
[illegible]. –

[illegible] –

[illegible]
[illegible] 1919 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] pour
[illegible] lui.

Mariinsky Blagoveschenskaïa
N° 12, ; Kv. N° 10

Je ne [illegible] [illegible], je [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
adresse de [illegible] : aussi l'Université Impé-
riale Laboratoire de Physique ([illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

strona Fisz – Pein[illegible], gdyby [illegible] bez

rekomendacji, co bardzo łatwo, to [illegible]

[illegible] w tym domu.

Bądź [illegible] nad wszystko [illegible]

[illegible] sama jest mi [illegible] potrzeba

kiedykolwiek chwili mego czasu.

Z najlepszymi życzeniami [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]", [illegible] [illegible] [illegible]
tylko [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] w [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
zgoda i [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Najlepsze [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

P. S. Dziękuję [illegible] z przedstawieniem
[illegible] Pana jako pierwszego [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] Sudanowcami [illegible]
[illegible], [illegible] środków [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] nie wygląda przypadkiem
[illegible] i [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] Min. [illegible]
[illegible] Exc. [illegible] Exc. [illegible] [illegible],
że p. Białego [illegible] [illegible] [illegible] asys-
tentem, ale i [illegible] propozycya [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible]. [illegible]
[illegible], [illegible] Pana [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]

ażeby Pan zobaczył się z p. Cw. i co
można tam i w Min. Fin. uczynić,
to również czynią dokoła jeżdżą,
powtarzają urgensa i gadają, więc i
my, ażeby nie tworzyć na naszą nie
korzyść kontrastu, czynić to musimy.

[illegible] najczulsze i serdeczne ukłony

[illegible]

[illegible] 29 Lipca 1917

Kochany Panie

Pragnąłem poznać kochanego Pana, ponieważ [illegible] mi [illegible] chwilę a [illegible] o [illegible]. [illegible] na [illegible] [illegible]. Życzę Kochanemu Panu najlepszych [illegible] i [illegible]. [illegible] w sposób [illegible]

[illegible], dla [illegible] [illegible] [illegible] niewiadomej przyszłości, chociaż wiem, że w plotkarstwie [illegible] 9/10 jest fałszu lub przesady. Ale i to, co zostaje, jest dość niepokojące.

Ponieważ kochany Pan życzył sobie mieć nasz adres dla p. Doni, podaję go zatem: Villa Sygerni, Westende-Plage, près Ostende (Belgique). Nie

potrzebuję chyba dodawać, że byłbym szczerze uradowany, gdyby Szanowny Pan sam zechciał także z tej okazji skorzystać i dać mi, choć w kilku słowach, o sobie wiadomość.

Jadę z ciężkiem sercem i przypuszczam, że [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] najpóźniej w pierwszej połowie listopada będę w Krakowie.

Z wyrazami szczerego oddania i głębokiego uznania zostaję.

Wł. Natanson

59 Van Loo Straat, Den Haag, am 17. November 1914 153

Lieber und hochgeehrter Freund, erst heute bin ich im Stande,
Ihnen für Ihre sehr freundliche Zuschrift vom 29 Okt. ver-
bindlichst zu danken. Ich bin wieder krank gewesen und habe
vier Wochen nahezu ausschließlich im Bett zugebracht. Jetzt
geht es mir besser. In einer Woche, am 24., wollen wir nach
Berlin reisen. Hätten Sie, lieber Freund, die Güte mir einige
Worte zukommen zu lassen, so würden Sie mich vielleicht
beruhigen können, wenigstens was Sie betrifft. Provisorisch kön-
nen Sie an Frau Fürstenberg (Aniela), Berlin-Grunewald,
Königs-Allee, 51, für mich, adressieren. – Vor einigen
Tagen habe ich Professor H. A. Lorentz gesehen, von Physik u.
Natur ist jetzt kaum etwas zu handhaben. Traurige Zeiten,
Mit besten Grüssen u. Empfehlungen an Frau v. Smoluchowska und
Sie selbst, lieber Freund, Ihr ganz ergebener Lad Natanson

BRIEFKAART

(CARTE POSTALE)

Aan Hochw. Herrn

Prof Dr M. v. Smoluchowski

Weenen - Wien

XVIII Pötzleinsdorfer Str

N. 130

Afzender: (Expéditeur.)

Kozener-Str. Nr. 3
Schöneberg-Berlin
am [illegible]

[illegible] und lieber Freund!

[illegible] vom 26. [illegible] habe ich bereits vor [illegible] Tagen erhalten. Erst heute kann ich Ihnen bestens danken, und zugleich meiner Freude aufrichtigsten Ausdruck geben, [illegible] Schreiben oder [illegible] Erinnerung [illegible] konnte. Die Reise [illegible] [illegible] lang [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Frage [illegible]
[illegible] und [illegible]
[illegible]
[illegible]
Familie [illegible]. [illegible] auf meine [illegible]

[illegible] nicht zu nehmen, so würde ich [illegible] nach [illegible] kommen.

[illegible] Lorentz und Frau Lorentz haben [illegible] besucht und auch im Haag hatten wir [illegible] zu sehen. Ein großer Mann und ein edler [illegible]. Von wissenschaftlichen [illegible] sich zu unterhalten. [illegible] Unglück sei sehr in [illegible] übrigen [illegible] zu versuchen sein, ich [illegible] es bald [illegible]

[illegible] um gefällige Nachricht [illegible] und [illegible] sind. Mit [illegible] Grüssen verbleibe ich

[illegible] ergebene

[illegible]

Bozener Str., 3, Schöneberg-Berlin, am 11/XII 1914

Lieber und verehrter Freund, soeben erhalte ich Ihre liebe Postkarte vom 7 ds M; verbindlichsten Dank. Von Berlin aus schreibe ich Ihnen heute das dritte Mal; vor etwa zehn Tagen einen ausführlichen Brief. Allerdings habe ich auch in Berlin zu Bette bleiben müssen; zur Gicht hatte sich eine Erkältung gefügt; jetzt geht es besser. – Von unserem Rektor habe ich gestern eine liebenswürdige Zuschrift erhalten. – Trauriges, entsetzlich trauriges strömt von überall; ich fühle mich zusammengebrochen vor Kummer u. Sorge. – Herrn Prof du Bois habe ich gesehen, die übrigen Herren konnte ich noch nicht besuchen. – Meine Frau bittet Ihre herzlichsten Grüsse Frau v. Smoluchowska und Ihnen, sehr verehrter Freund, über-

senden zu dürfen, ich möchte mich ebenfalls ergebenst anschliessen und noch die Bitte um recht baldige gef. Antwort und Nachricht (wir harren derselben) zum Ausdruck bringen

Mit vielen Grüssen und Empfehlungen

Ihr ergebener

Lad Natanson

Bozener Str. 3
Schöneberg-
Berlin

Postkarte

Sr Hochwohlgeb.

Herrn Prof. Dr M. v. Smoluchowski

Wien

XVIII Pötzleinsdorfer Str., 130

Bozener-Straße, Nr. 3, Schöneberg-Berlin, am 15. XII. 1914

Lieber Freund, ich bin Ihnen zu lebhaftem u. verbindlichstem Danke verbunden für Ihre Postkarte vom 10. d. M. Ich werde Ihrem Rat folgen und resigniert abwarten, was mit mir weiter geschieht. Leider geht es meiner Sicht noch immer viel besser als mir. Ich habe Herrn Prof. Planck sehen können und Ihm Ihre Grüsse (die Er freundlichst entgegnet) überbracht; sehr betroffen unter dem Druck von Sorgen, aber doch mutvoll der Zukunft entgegensehend, findet Er noch die Kraft zu wissenschaftlicher Arbeit. Wann werde ich Sie wiedersehen! Haben Sie über Ulanowski, Godlewski, Olszewski nichts gehört, lieber

Freund? Auch über Konst. Zakrzewski bin ich unruhig und um Ihn und die Seinigen besorgt. Meine Frau und Kinder sind wohl u. munter. Entschuldigen Sie, ich bitte, die vielen Fragen und nehmen Sie meine herzlichsten Grüsse entgegen

Ihr treu ergebener M. S. N.

Postkarte

Sr Hochw. Herrn

Prof^r Dr M. v. Smoluchowski

Wien

XVIII Pötzleinsdorfer Str., 130.

Bozener Str., 3
Schöneberg-Berlin
d. 26. Dez. 1914

Lieber Freund

Meinen besten Dank möchte ich Ihnen sagen für Ihre liebenswürdige Postkarte vom 22 d. M. und alle jene Nachrichten, die Sie mir gütigst senden. Es hat mich sehr betroffen, was Sie mir über Konst. Zakrzewski mitteilen; vor Unglück schütze Gott unseren lieben Freund! Ihm könnte besonders Schaden geschehen. Wie glücklich wäre ich, Ihn und die

hörigen in Sicherheit zu wissen. Die trübe Nachricht über Patkowski's ernste Krankheit hat mich auch überaus ergriffen. Mir ist im allgemeinen das wehe Bewusstsein, nichts helfen zu können, so sehr schwer erträglich. Täglich und grenzenlos wächst die Sorge, die Beunruhigung über Familienmitglieder und Freunde, jedes hellere Gefühl weicht dem hoffnungslosen Mitleid und der Trauer.

An eine wissenschaftliche Arbeit, im eigentlichen Sinne des Wortes, kann ich mich jetzt nicht heranwagen. Mit Lesen u. dgl. vergeht die Zeit. Ich unterrichte unsere Kinder (die

ältesten). Selbstverständlich fühle ich dabei das dilettantische meines Unternehmens und ich habe nur wenig Hoffnung, dass es mir gelingen sollte, die Kinder „vorzubereiten". Aber ich kann mich ebenfalls dem Empfinden nicht entziehen, daß im Mittelschulprogramm so recht vieles pedantische, künstliche, überflüssige, nur halb verstandene, nichtangeeignete, oft auch abgetragene und überwundene anhaften bleibt. Wie schade, daß man sich wenig um derartiges kümmert es ist peinlich, derartiges von Kindern zu verlangen.

Herrn Prof. M. Planck habe ich zu wiederholten Malen gesprochen, er dankt verbindlichst für die Ihm übertrachten Grüsse und er erwi-

[illegible] im Felde.

Gestatten Sie mir, daß ich Ihrer hochgeehrten Frau Gemahlin, Ihnen selbst, geliebter Freund und Allen Ihrigen, aus Anlass des Jahreswechsels alles gute aufrichtig wünsche. Mir ist es ein wahrer Trost, in dieser traurigen Zeit, daran zu denken, dass ich noch teure Freunde besitze und mich dessen zu erinnern, wie Sie mir immer gut und liebenswürdig gewesen.

Mit herzlichsten Grüssen und Empfehlungen

Ihr sehr ergebener

W. Rad. v. V.

Bozener Str., 3, Schöneberg. Berlin am 20. Febr. 1915

Lieber Freund, besten Dank für Ihren lieben Brief vom 9 dts.
Ihre Versetzung hat mir außerordentliche Freude gebracht.
Könnten wir einer Wiederöffnung unserer geliebten Universität zum Sommersemester doch entgegensehen! Entschuldigen Sie, ich bitte, die Verspätung meines Dankes und Antwort. Ich bin wieder 6 Tage krank gewesen. Dieses mal ist es eine "Reizung des Blinddarms" gewesen. Sie sehen, daß ich über ein großes Krankheiten-Repertoir verfüge und, ohne mich mit derselben zu plagen, verschiedenes aussuchen kann. Bin schon auf, aber ziemlich müde. – Ich hoffe, es geht gut Ihrer Frau Gemahlin und Ihren lieben Kindern. Seien Sie herzlichst und bestens gegrüßt von Ihrem, Ihnen treu ergebenen Lad. N.

Postkarte

Sr Hochw. Herrn

Profr Dr M. von Smoluchowski

Teschen (Österreich)

Schiesshaus Str. 7 (Frau Krassny)

161

Bozener Str., 3, Schöneberg Berlin
den 16. IV. 1915

Lieber und hochgeehrter Freund

Haben Sie den besten Dank für Ihr liebenswürdiges Schreiben vom 14 d. M. Sie sagen, daß die Aufnahme der Vorlesungen in unserer Universität im Sommersemester d. J. noch immer erwogen wird. Mich würde es glücklich machen, wenn die Frage in bejahendem Sinne entschieden werden sollte und wir nach Hause zurück

kehren nicht nur dürften, sondern müssten.
Ich habe von Krakau aus keine derartige Nachricht erhalten, würde Ihnen aber, lieber Freund, für jede Mitteilung zu wärmstem Danke verbunden sein. Sie sind in der Lage, viel besser als ich hier, unterrichtet zu sein. Selbstverständlich wäre es für uns wichtig, sobald als möglich etwas darüber zu erfahren, da unsere weiteren Entschlüsse danach zu richten sind. Mit vieler Spannung werde ich Ihren freundlichen Nachrichten entgegen

sehen. Ich wäre mit Freude dazu bereit
unserem Demonstrator D. behülflich zu
sein, der jede Hilfe verdient. Leider kenne
ich nicht die Zusammensetzung, den Personal-
bestand des von Ihnen erwähnten Statistischen
Bureau; wollen Sie mir vielleicht die Herren
namhaft machen, so würde sich wohl unter denselben
ein Bekannter finden, an den ich dann sehr
gerne und sofort schreiben werde. An Herrn
Professor Dr Jaworski haben Sie sich wohl
selbst gewendet, oder Freund- und meine
Empfehlung würde wohl nichts weiteres als
die Ihre bedeuten; glauben Sie jedoch, daß

ich entweder an Prof. J. oder sonst an einen anderen Kollegen oder bekannten schreiben könnte, so bitte ich Sie mir die betr. Adressen (und Namen) angeben zu wollen und ich werde mein möglichstes aus allem Herzen zu tun mich bemühen. — Glauben Sie lieber Freund, daß Patk. vielleicht in pekuniärer Beziehung der Unterstützung bedarf? Er hat es abgelehnt, als ich ihn in Wien traf. Die Zeiten sind hart und ich habe einen bedeutenden Teil meines Vermögens verloren, aber helfen muß man; sagen Sie mir, wenn die kritische Zeit kommt.

Mit herzlichsten Grüßen und allerbesten Empfehlungen

Ihr sehr ergebener

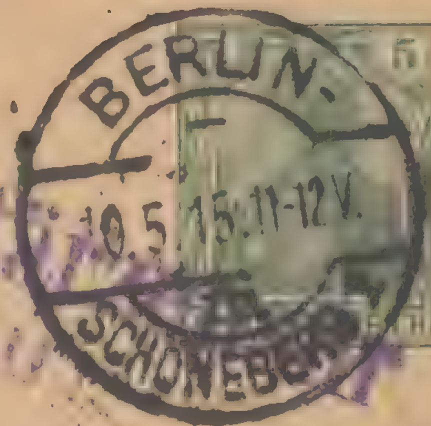
Lad. Natanson

? Bozenerstr. [illegible] Berlin Schöneberg. ? 10 Mai 1915 No 3

Lieber Freund, ich bitte Sie für Ihre überaus freundliche Zusendung Ihrer Abhandlungen und die herzlichen Worte, die Sie ihnen angehängt haben, meinen aufrichtigen und verbindlichsten Dank annehmen zu wollen. Mit Freude darüber, daß Sie schaffen können, habe ich das Studium Ihrer „Molekularstatistik" begonnen. Sie wissen, mit welcher Sympathie und Bewunderung ich Ihrer Arbeit folge.

Wie haben Sie das Institut vorgefunden? Sind Sie im Stande, dort Experimentalvorlesungen abzuhalten? Ich sehe mit vieler Spannung Ihren gütigen Nachrichten entgegen und werde mich über jede mir von Ihnen geschenkte freuen. Mit herzlichen Grüssen Ihr sehr ergebener Lad. N.

Postkarte

Sr Hochw. Herrn

Prof[r] Dr M. v. Smoluchowski

Krakaü (Österreich)

ul. Studencka. 27

3 Bozener Str.

Berlin-Schöneberg, am 13.V.15

Lieber Freund

Für Ihren sehr interessanten und liebenswürdigen Brief vom 6 d.M., den ich am gestrigen Tage erhielt, bin ich Ihnen zu lebhaftem Danke verbunden. Ich hatte seit Wochen den Wunsch, etwas näheres über unsere Universität und die Wiederaufnahme der Vorlesungen zu erfahren. Soviel ich sehe, hätte ich mit meinen beabsichtigten Vorträgen

über Optik nicht viel Erfolg, dennoch wäre
es für mich eine überaus große Freude und
ein Glück, mich in den Dienst unserer Hoch-
schule stellen zu können. Ich habe die Ab-
sicht, die Bewilligung zur Rückkehr nachzu-
suchen; was aber meine Frau mit Kindern
im Sommer unternehmen wird, ist noch unbe-
stimmt. – Auch hier versuche ich fortwährend,
wenigstens mich zu unterrichten, zu lesen
und zu studieren; indessen knüpft sich doch

alles Interesse an die Ereignisse und die
ewigen Fragen, Sorgen und Hoffnungen über-
wiegen und lassen das Abstrakte, zum ersten Male
in meinem Leben, ohnmächtig verstummen.

Ich habe von Professor H. Kamerlingh Onnes
in Leiden einen sehr freundlichen Brief erhalten,
worin er über s. p. Olszewski's Ableben in gerühr-
ten Worten spricht. Er schreibt, er hätte sich an
Sie, lieber Freund, mit der Bitte um Mitteilung
biographischer Daten gewandt. (Übrigens ist dieser
Brief bereits am 20. April geschrieben). Es stehen

mir hier derartige genauere Daten über Olszewski's Leben nicht zur Verfügung, ich nehme aber an, daß Sie wahrscheinlich dieselben Hrn Kamerlingh Onnes gesandt haben (falls Sie den betr. Brief erhalten haben). Übrigens habe ich selbstverständlich sofort gedankt und alles, was ich auswendig wußte, angeführt.

Einen bedeutenden Mann haben wir verloren, der kaum in gebührender Weise belohnt und geehrt ward. Und dazu einen rechtschaffenen, tiefempfindenden, und einen unglücklichen Mann. Ich habe in Ihm einen treuen Freund verloren. Werden irgend welche Schritte unternommen, um diese Lehrkanzel zu besetzen? Wie viel wird bei uns zu tun sein.

Ich hoffe bald wieder von Ihnen, liebe Freund, zu hören und übersende Ihnen allerbeste Grüsse und herzliche Empfehlungen

Ihr ergebener W. Natanson

Bozener Str., 3

Berlin Schöneberg

am 31. V. 1915

Lieber Freund

Vor allem möchte ich Ihnen für Ihren liebenswürdigen Brief bestens danken. Ich wär glücklich, wenn ich meinen gewohnten Arbeiten auch, wie üblich, widmen könnte. Bisher konnte ich mich zur Rückkehr ohne Frau und Kinder nicht entschliessen. Schon wegen meines oft schwankenden Gesundheitszustandes;

och habe ich die Absicht nicht ganz aufgegeben, ebenso wie die Hoffnung, daß sich die Verhältnisse bei uns günstig gestalten werden und eine Bewilligung zur Rückkehr in absehbarer Zeit erwirkt werden könnte. Inzwischen suche ich die Zeit mit Lesen zu vertreiben (sie ist doch nicht etwas rein relatives) insofern es die Nervosität und das bunte Durcheinander von Hoffnung und Kummer gestattet.

Mit Hrn A Einstein gestaltet sich das

freundliche Verhältnis immer näher und für mich immer mehr erfreulich und genußbietend. Ich werde jetzt sein Kolleg über Gravitationstheorie besuchen. Er setzt seine Arbeiten fort, indessen sogar auf seinem Gemüt lastet die Zeit mit schwerem Drucke. Wir erwähnen Sie oft, lieber Freund, in unseren Unterhaltungen.

Das Gefühl des Überflüssig-seins macht mich unglücklich, nicht die Gicht u.s.w. mit ihrem Gefolge.

Vielleicht wird es mir dennoch gelingen Sie in Krakau, lieber Freund, vor Ihrer Abreise zu sehen; obwohl ich darüber noch keinen bestimmten Anhaltspunkt habe, ob ich die Reise antreten werde, möchte ich jedoch diese Hoffnung nicht aufgeben.

Mit herzlichsten Grüssen

und besten Empfehlungen

bin ich, lieber Freund,

Ihr sehr ergebener

Tad. N.

3 Studencka 29 czerwca 1914

Kochany Panie!

Jest w Krakowie Dr W. Świętosławski, docent Uniw. Moskiewsk. i kierownik pracowni termochemicznej; gotów wyzwać każdego na pojedynek, kto mu znajdzie błąd > 0.01%. Proszę go na herbatę (ale nie w bombie Berthelota) jutro we Wtorek 30go o godz. 8. wieczorem (punktualnie) [illegible]

wiem, że Pan ma „[illegible]" całkiem
[illegible] i za dużo, ale może mi Pan zrobi
wyjątkowo jeszcze przyjemność i zasz-
czyt przyjęcia. Będzie może sposobność
poznania [illegible] i [illegible] nie
nienudna i nie banalna. Abyśmy
nie zdołamy więcej [illegible] [illegible]
przedmiotach. Może Pan sam [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible]. Nie
[illegible] się, [illegible], ale bardzo proszę. Bę-
dzie tylko 2-3 panów, starszych kolegów

Z najlepszemi i oddanymi wyrazami

W. Natanson

Berlin-Schmargendorf
[illegible], Auguste-Viktoria Str., 66, I Tr.
am 2. Juli 1915

Lieber Freund

Vielmals bitte ich Sie um Entschuldigung der Verspätung in der Beantwortung und dem herzlichen Danke für Ihren letzten lieben Brief. Ich habe hier inzwischen meine Schwester verloren, die am 27. Juni gestorben ist.

An unseren lieben und hochverdienten Rektor habe ich Glückwünsche, zugleich aber die dringende Bitte gerichtet, er möge so bald als möglich einen längeren Erholungsurlaub antreten. Davon höre ich inzwischen nichts, er macht nur unbestimmte Angaben darüber.

Prof. Einstein hat sein hochinteressantes Kolleg (über Gravitationstheorie und verallgemeinerte Relativitätstheorie) beendigt und ist nunmehr nach Göttingen gefahren. Außer

Ihm selbst ist nur von Zeit zu Zeit kein Planck-, sowie [illegible]; ich bin in den letzten Zeiten ganz außer Stande gewesen, an unsere schönen und guten [illegible] der Wissenschaft zu denken.

Ich kann Ihnen gar nicht sagen, wie sehr wir uns alle nach unserer Heimat zurück-sehnen. Darf ich Sie fragen, inwiefern jetzt Bewilligungen zur Rückkehr ganzer Familien erteilt werden? Sind von unseren Kollegen mehrere vielleicht mit Ihren Frauen und

Kindern nach [illegible] ([illegible]) [illegible] vorkommen; sollten Ihnen vielleicht derartige Fälle bekannt sein, so würde ich Ihnen für gef. Mitteilung äußerst verbunden sein. Es ist mir außerordentlich viel daran gelegen, wenigstens für September endlich nach Hause zurückkehren zu dürfen. Entschuldigen Sie, ich bitte, diese Fragen und nehmen Sie meine besten Empfehlungen und herzlichste Grüsse entgegen. Ihr sehr ergebener

[illegible]

P.S. Ich bitte Sie gütigst die Änderung meiner Adresse zu beachten, wenn Sie mir, wie ich hoffe, die Freude machen werden, von Ihnen Nachrichten zu bekommen.

Berlin-Schmargendorf, Auguste Viktoria Str., 66, I Tr. 471

am 4.VII.1915

Lieber Freund, vorgestern habe ich an Sie ausführlich geschrieben und soeben erhalte ich Ihre sehr liebenswürdige Postkarte vom 27.VI. Empfangen Sie meinen herzlichen Dank. Ich habe "Optik" gewählt, ohne zu ahnen, wie dieses Colleg aussehen wird. Jede „Eindrängung" Ihrerseits werde ich immer mit Freude begrüssen. Mein innigster Wunsch wäre jetzt, nach Hause sobald möglich zurückkehren zu dürfen. Ich kann mir gar nicht einen zweiten Winter im Ausland denken, schon der Kinder, der Schulen wegen. Ich kann gar nicht arbeiten. Traurige Ereignisse in der Heimat, Krankheiten und eine tiefe Trauer, ein schmerzlicher Verlust in unserer Familie (meine Schwester Aniela ist vor einer Woche hier gestorben)

Postkarte

haben mich zu jedem Denken unfähig gemacht. Harte Zeiten! Was haben Sie für den Winter vor? Glauben Sie mit Ihrer hochg. Frau Gemahlin und Ihren lieben Kindern nach Krakau zurückkehren zu können? Herzlichste Grüsse, herzlichste Empfehlungen

Ihr treu ergebener

Lad. Natanson

Bitte neue Adresse (wie oben) zu beachten

Sr Hochw.

Herrn Prof^r Dr M. v. Smoluchowski

Krakau (Österreich)

Studencka Str., 27.

172

[illegible] Schmargendorf

Auguste Viktoria Str., 66

am [illegible]. VII. 1915

[illegible] Freund

Ich bin Ihnen zu [illegible] Danke für Ihren lieben Brief vom 12 d.M. verbunden. In [illegible] Tagen voraussichtlich am [illegible] [illegible] d. 23 d.M., [illegible] ich nach [illegible] [illegible] zu reisen, wo ich der [illegible] [illegible]

Rückkehr für uns alle zu erlangen hoffe. Leider werde ich sie dort nicht mehr sehen können! Bis Ende August werden wir wahrscheinlich noch in Schneegendorf bleiben, wo wir eine Art Sommerwohnung (mit Wald und Ackerfeld) bezogen haben; dann aber hoffen wir nach 13½-monatlichem Herumziehen endlich in unsere Heimat zurückgehen zu können.

Könnte ich Ihnen doch irgendwie in

Krakau wünschenswert sein, so bitte ich um gef.
Nachricht [illegible] Studencka 5) ich werde
[illegible] 4–5 Tage in Krakau bleiben.

Hoffen wir, daß dem geregelten Betrieb
unserer Universität im Herbst nichts im
Wege stehen wird. Ich wenigstens bin schon
gründlich „ferienmüde“.

Mit herzlichsten Grüssen und Empfehlungen

Ihr treu ergebener

Lad. Natanson

Von Hrn Prof. M. Planck habe ich Ihnen, sehr. Freund,
beste Grüsse zu übermitteln.

Auguste Viktoria Str. 26
Berlin-Schmargendorf
am 18. VIII. 1915

Lieber Freund

Besten Dank für Ihren liebenswürdigen Brief vom 14. d. M., den ich soeben erhalte. Ich habe mich gefreut, Ihrem Schreiben entnehmen zu können, daß Sie mit den Ihrigen den Sommer ruhig und verhältnismässig angenehm verbringen, Erholung und frisch[...]

Kraft-Schöpfen wünsche ich Ihnen herzlichst. Wir gedenken, nach Krakau bereits in den ersten Tagen Septembers, vielleicht am 2–3., zurückzukehren. Ziemlich peinliche Zwischenfälle haben wir soeben erlebt. Unserer Wojtek mußte wegen Appendicites operiert werden; dies ist am 7. d.M. geschehen und bereits am 14. ist er vom Sanatorium nach Hause ohne besondere Schwierigkeiten gebracht worden. Der Knabe ist bereits frisch und munter. Gleichzeitig hatte sich Julie den Fuß arg verletzt, es lag der Verdacht eines Knochenbruchs vor; glücklicherweise war nur ein Band zerrissen, sie kann schon

gehen. Sie können sich denken, wie angenehm derartige Vorkommnisse sind. In Krakau bin ich 6 Tage gewesen, habe viele Kollegen gesprochen; meine Eindrücke sind viel günstigere, verhältnismäsig hoffnungsvolle gewesen.

Ich freue mich außerordentlich, dem einigermaßen normalen Leben entgegensehen zu können. Hoffentlich begrüße ich Sie bald in der Studencka Straße, lieber Freund.

Viele herzliche Grüsse und Empfehlungen für Ihre hochgeehrte Frau Gemahlin und Sie, lieber Kollege, im Auftrage meiner Frau und in dem meinen eigenen

Ihr treu ergebener

Lad. Natanson

3 Śniadeckich(?) 11 Września 1915

Kochany Panie

Dziękuję Panu serdecznie za miły list z 7. b.m. Jesteśmy od tygodnia w domu, nareszcie! Wszystko dobrze u nas, Wojtuś zupełnie zdrowy. – Nauka dzieci stanowi od przyjazdu jedną z trosk głównych. Po konferencyach z p. Sołtysikiem(?), drem Kop(?)tem i nauczycielami doszedłem do wniosku że Wojtuś nie jest przygotowany do egzaminu [illegible] ; zapadła zatem decyzya, że będzie się uczył w domu z dwoma nauczycielami, do egzaminu, który i tak w ...

tym 1916 [illegible] składał egzamin do II. klasy, w [illegible] przyszłym. Ewa jest u Urszulanek, nara[illegible] [illegible] p. Stas[illegible] [illegible] i po [illegible] [illegible] dziewczątko [coś zrobi do] zatkiem analogicznej konkluzji: nauka wynosi tam 4½ miesiąca a od tego - Urszulanki. Wszystko to wymaga ofiar, ale, jak obecnie, nie widzieliśmy innego zdrowego wyjścia. Żona moja bardzo wdzięczna za Pani list. Serdeczniejszej za jej cenny i miły list, zbiera się odpowiedzieć i prosi o wyrozumiałość i wybaczenie zwłoki. Zapracowanie, nawet zajęć. Dom, 14 miesięcy [illegible], wymaga wielu zachodów, gospodarstwo okropnie [illegible].

[illegible] Panie, [illegible] Pan Zawsze, stale, bez [illegible], najszczersza przyjaźń, oddający.

książek czy czasopism z mego zbioru. Uważny[illegible] jako
w obecnych czasach wiele rzeczy się upraszcza i że
będzie Pan pozwoli mu przysyłać każdej z kartką
na której będzie tytuł żądanej książki, bez dal
szych. Będę to poczytywał za objaw serdeczności,
jeżeli będzie Pan korzystał z mej usługi. Nie
otrzymuję wcale co prawda obecnie pism
francuskich i angielskich naukowych, ale
niemieckie (Ann. d. Physik, Beibl., Ostw.
Ztt. phys. Chemie, Jahrb. Elektronik, Phys.
Ztt, Graetz Hdb[illegible]) nadchodzą regularnie,
dość najświeższe. Książek nie wychodzi prawie
nic. W Bibl. Jag. [illegible], jak sądzę, wznowiony
i prenumeratę [illegible]. — Rektor nasz K. Kost[illegible].
powrócił 5.90 [illegible]. z urlopu i urzęduje, ale
w poniedziałek wyjeżdża na kilka dni do
Warszawy. O [illegible]

Zakładu nie mówiłem z Rektorem, tymczasem tylko z Dziekanem, który ma mało nadziei. Nie zaniedbam tej sprawy. Wykłady, o ile słyszę, mają zacząć się w październiku, jak zwykle, około 10-go lub 12-go; ale będą wielkie trudności, podobnie jak w letniem półroczu. Miasto ożywione, ruch duży, znajomi powrócili niemal wszyscy. Mieliśmy posiedzenie pełne Wydziału przed paru dniami. Podobno Konst. Zakrz. tu jest, alem go jeszcze nie widział. W Akademii cisza, prof. Ulanowski urzęduje i czuwa. Prof. Zarzecki i wielu innych dopytywało się o Pana.

W Berlinie z prof. Einsteinem jeszcześmy nadto miłych i ślicznych rozmów, przed wyjazdem. Obiecał, że przyjedzie do nas do Krakowa.

Poza tem wszystko, szczerze mówiąc, na „starych śmieciach". Jestem znacznie lepszy nerwowo i fizycznie, niż przed wyjazdem i zabrałem się już trochę do roboty.

Najszczerzej oddany, łączę Panu wyrazy, uszanowania i ukłony dla Pańskiej Pani. W. N.

Hrn. Herrn Prof. Dr M. von Smoluchowski

Wien

XVIII Pötzleinsdorfer Str., 130

Absender: Prof. Dr. Wladyslaw-Natanson, Krakau (Kraków)

[illegible]ska, 3

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ni może przed ukończeniem
nauki. Bogiem [illegible] w takie,
że [illegible] przyjaciela [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible]
się [illegible] z [illegible] [illegible]
w Uniwersytecie [illegible]
[illegible].

Dnia [illegible], [illegible]
[illegible] w [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

swój. — [illegible]

[illegible]

[illegible] i [illegible]

[illegible] Tadeusza, [illegible]

[illegible]

[illegible] się nie przyjechać do Krakowa

[illegible], [illegible] się [illegible]

[illegible] jednak na [illegible]

[illegible]

[illegible]. — [illegible] się [illegible]

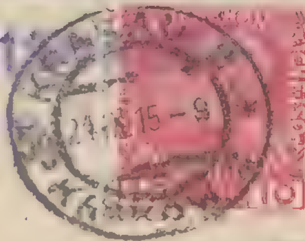
Drogiego [illegible] w Krakowie,

[illegible] i

[illegible] do [illegible] mię

[illegible]

K. u. k. Militär

Wien

XVIII Pötzleinsdorfer St., 130.

Absender: Prof. Dr. Ladislaus
Natanson, Krakau.
Studencka Str., 3

112

Wtorek 7 Grudnia 19[illegible]

Kochany Panie

Smutno mi jest bardzo, że Pana dzi-
[illegible] bardzo miłą sposobność [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] i [illegible] ani na pamięć o [illegible]

i [illegible] mi [illegible] zapewnienie, [illegible] u [illegible]

i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nam,

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] całki Fouriera

[illegible] [illegible] [illegible] o [illegible] ∞. [illegible] [illegible]-

[illegible] [illegible]). [illegible] [illegible], parce que

je n'ai pas à faire de ma [illegible], jak [illegible]

A. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] i [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible]

WŁADYSŁAW I [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 21 [illegible]

[illegible] Panie

[illegible]
[illegible] nazajutrz [illegible]
Tu, oraz i mnie także, [illegible]
[illegible] po [illegible]
[illegible] tym [illegible] nieda-
[illegible] lub niemożliwe, przesyłam [illegible]
miastem [illegible]
[illegible] Przy sposobności [illegible]
[illegible] przepraszam [illegible] niegrzeczne [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] prawd[illegible]".

Mnie się zdaje, że twierdzenia R. Prawd. implikuj[illegible] [illegible]owe założenia „fenomenologiczne" tj. fikcyjne, [illegible] [illegible]ne. niezmiernie idealizujące twierdzenie [illegible] zgrubsza naśladuje rzeczywistość, ale jej niezmierną rozmaitość maskuj[illegible] [illegible] maskuj[illegible] [illegible] nie. Coś w rodzaju [illegible] [illegible]range'a, wynikających [illegible] [illegible] punktów niec[illegible] [illegible] ruchu. [illegible]

[illegible] Maszy [illegible]

[illegible] dowolny punkt $\underline{m}$.
[illegible] kąt A od +Ox [illegible], [illegible]

[illegible]. [illegible] kąt A $\geqq 0$ $< \pi$ [illegible] [illegible] +Ox [illegible] Ox [illegible] mamy [illegible] w miejscu [illegible] $\frac{1}{2}\pi$, [illegible]. Mamy

A [illegible] $+ \varepsilon$ [illegible] > 0, [illegible] pada na [illegible] $- \frac{1}{2}\pi$ [illegible] ε, pada na + Ox. [illegible] a promień koła [illegible] prawie [illegible]! myśl niespodziewana [illegible] wytłomaczenie jak $f(x) = y$ nie [illegible], [illegible] krokiem naprzód w [illegible]. Możnaż napisać jakąś całkę Fourierowską. Ale czy istota rzeczy [illegible] a tem $\theta - \frac{1}{2}\pi \pm 0$. Gdybym odrzucił [illegible] [illegible] stała niezmiennie wzdłuż Ox, tedy, przypuszczając ośrodek [illegible], widzimy, że położenie [illegible] A, pionowo na dół, czy θ [illegible] $\frac{1}{2}\pi + \varepsilon$, czy $= \frac{1}{2}\pi - \varepsilon$. Niezgodność w miejscu $\frac{1}{2}\pi$ [illegible] całego zadania, od warunków całego dalszego ra-

[illegible]

$$\Pi \xi = \text{[illegible]}$$

[illegible] przypadek

$X - \text{[illegible]}$ [illegible] $\Pi \left\{ \begin{matrix} X \\ X + dX \end{matrix} \right.$ Nie wiem, co jest

Π [illegible] mechanizm [illegible]

[illegible] jest [illegible]

[illegible] mechanizm [illegible]

[illegible]

przypadkowo nie wiem i jak tak [illegible]

[illegible]

3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

P.S. [illegible]

[illegible] przy [illegible] podczas [illegible], jest prawdopodobne, że na [illegible] spadnie [illegible] między 2 a 4 + [illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible] funkcya [illegible]

[illegible]

[illegible]

~~[illegible] Stoss [illegible]~~

praktisch ... [illegible]

ignorant Zufallsspielen [illegible], weil [illegible]

~~Zahlstatistik [illegible] aber nicht immer, [illegible]~~

~~Flüssigkeit mit [illegible] Teilchen~~ ~~[illegible] Wolke~~

~~[illegible] jede [illegible]~~

~~[illegible] Teilchen [illegible]~~ ~~[illegible]~~

~~aber darum weil mit der Zeit [illegible] vom Anfangs[illegible], [illegible]~~

~~der Art des letzten [illegible]~~

~~[illegible] gleichmässig [illegible]~~

~~in der Astronomie kann man das nicht, es [illegible] Epoche [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] Unterschied der [illegible] aber nicht [illegible]~~
~~[illegible]~~

~~Ellipse [illegible] früher [illegible]~~

nur „Anregung" für [illegible] (zu 2 [illegible])

Tautologie das [illegible] möglich, Statistik [illegible]
nur Statistik aber kein [illegible].

Gegensatz zwischen Boltzmann u. Gibbs [illegible] darin auf dass Boltzmann [illegible],
dagegen Gibbs Statistik treibt.
(oder treiben will)

(mehrere Vorschläge

[illegible]

[illegible] 16/11 1916

K[illegible] Panie

Mam wielką prośbę do Kochanego Pana. Mój [illegible] ma [illegible] temperaturę; [illegible] (3[illegible]) a [illegible] [illegible] Lekarz kaźe [illegible] te, [illegible] się do- [illegible] i [illegible]; ale chciałbym [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] 4[illegible], [illegible] nie [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] idzie

[illegible] 12°C. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Zakładu?
[illegible] się, aby tak
[illegible] te[illegible] taki
[illegible]
[illegible] krótki;
[illegible]

nie [illegible] naruszyć jej [illegible] dni
[illegible] całkowicie poznaniu! [illegible]
[illegible] najlepiej Pana za [illegible],
[illegible] [illegible] powtarzam, [illegible]
[illegible] te [illegible] tym [illegible] nie
[illegible] malował się [illegible]
[illegible] zakładzie, [illegible], [illegible]
[illegible] została się niemal niepojęta.

[illegible] najlepsze [illegible]
[illegible] ukłonami

[illegible]

10 Marca 1916

Kochany Panie

Może kochany Pan spokojnie przybrać się w surdut, bo i ja uczynię, gdyż tak było i przygniatającą większością głosów uchwalono: surdut. Frakiści nie mieli odwagi nawet szemrania. Tak to tryumfuje powoli światło nad ciemnością i wielkie myśli torują sobie drogę. Ostatnim zwolennikiem fraka był podobno kochany i słodki nasz Ojczulek, Ś. P., który

mógł głosować bezpiecznie: frak, order, c'est ce qu'on demande aux autres.

Gdybyśmy mogli inne reformy w całości zwycięsko spośród ujrzeć spełnione

Z bardzo serdecznemi dla drogiego Pana pozdrowieniami

Wł. Natanson

465

[illegible] 22 Lipca 19[illegible]

Kochany Panie

Zapomniałem Panu wczoraj powiedzieć, że rozmawiałem z prof. [illegible] o ewentualności wypłacenia prof. Zawidzkiemu kwoty „zasiłek na laboratorium naukowe" z zapisu W. Osławskiego, która miała przypaść prof. Brunerowi, ale

Z powodu jej śmierci została (o ile pamiętam) złożona do depozytu.

Prof. Ulanowski nie znajduje w tym względzie żadnej trudności i przypuszcza, że sprawę będzie można gładko załatwić. Prosi jednakże, aby stosowny wniosek (o wydanie) wpłynął do Zarządu Akademii od Rektoratu Uniw. Jag., w formie

pisma urzędowego, w którem Rektor Uniw. Jag. zaświadczył, że owa kwota, którą miał Brunner otrzymać, przy[illegible] [illegible] powinna teraz Zaleskiemu. Takie pismo Rektoratu, z[illegible] Prof. Olszewskiego, dla Zarządu Akademii wystarczy. —

Z najwyższym [illegible] [illegible]

Wład. Natanson

P.S. Prof. Olszewski rozważał nawet [illegible], czy kolej na laboratoryum chemiczne

[illegible]

[illegible] prof. [illegible]

[illegible]

[illegible] 12.000 fl. [illegible]

[illegible] żeby [illegible]

[illegible] następstwa

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nie [illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
profesor [illegible]
[illegible]
[illegible]

do [illegible] [illegible] sposobie [illegible]
[illegible] [illegible]. Zdaje mi się że to
Sposób było [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
w Ogrodzie i [illegible] ogromnie [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] podziękować [illegible]
[illegible] pana [illegible] interesowny!
[illegible] [illegible], tempo [illegible] mi [illegible]
[illegible] na [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] od [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

201

Kraków, ul. Podzamcze 22
4.7.1917.

Wielce Szanowny Panie Profesorze
i Kolego,

Racz wybaczyć Czcigodny Panie Kolego, że śmiem ponownie zwracać się z prośbą, dla mnie bardzo żywotną. Do różnych trosk moralnych, które wprawiają mię w stan przygnębienia, przyłącza się nadto troska – materyalna.

Z początkiem 1914 r. fakultet nasz, właśnie na wniosek W. Szanownego Pana Kolegi, uchwalił wyjednać mi w Ministerstwie podwyższenie dotychczasowych moich poborów (3000 K. rocznie) do normalnej wysokości poborów profesora nadzwyczajnego. Rezolucyą Ministeryum na ten

wniosek Wydziału (z datą ostatniego sierpnia 1914, już więc po wybuchu wojny) była w części przychylną, w części jednak odmowną. Doniosło bowiem Ministerium, że wniosekowi temu „przynajmniej na razie" („mindestens dermalen") nie może uczynić zadość. Pozostawiło więc Ministeryum pewną nadzieję przychylenia się do tego wniosku w przyszłości.

Dzisiaj, po trzech niemal latach od owej rezolucyi, kiedy zapewne niedaleki już jest koniec mojej karyery naukowej i życia, kiedy – może to pomyślne wydarzenie – zawsze dla mnie życzliwy Excell. Ćwikliński jest u steru Ministeryum, dziś, mówię, możeby była stosowna chwila, ażeby któryś z łaskawych na mnie Kolegów, zechciał na najbliższem posiedzeniu Wydziału postawić wniosek o wysłanie t. zw. Urgensu do Ministeryum, jak to zresztą często się zdarza przy podobnych, dłużej

odwlekanych sprawach.

Jeżeliby Wielce Szanowny Pan Kolega raczył być rzecznikiem tej mojej sprawy na posiedzeniu fakultetu, byłbym Mu za to serdecznie obowiązany. Każda prośba, chociażby uzasadniona, ma w sobie coś upokarzającego, najmniej jednak wówczas, jeżeli jest zwrócona do osobistości bliżej niż inni sercu proszącego stojącej. Gdyby Wielce Szanowny Pan Kolega odmówił tej mojej prośbie, natenczas nie zwróciłbym się z podobną już do nikogo.

Wyrazy czci i wdzięczności zasyła Wielce Szanownemu Panu Koledze

szczerze obowiązany

Ludwik Birkenmajer

P.S. Wszelkie potrzebne dane i daty do owego wniosku mogę w każdej chwili dostarczyć.

[illegible]

Die Daten im [illegible] [illegible] [illegible] die [illegible] [illegible] [illegible] Aufgabezeit [illegible] Wörter [illegible] den Monats[illegible] [illegible] Stunde [illegible]

Urzędowe [illegible] telegramów, pochodzących z aparatów [illegible] [illegible] [illegible] ułamka), 4. dzień [illegible] nalezą [illegible]

Урядові [illegible] телеграм [illegible] друкованими [illegible] місяця, 5 годину і хвилю [illegible]

Gattung:
Rodzaj:

Eingangsnummer:
Liczba nadejścia:

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

Zarząd telegrafów nie bierze na siebie żadnej zgoła odpowiedzialności za telegramy oddane mu do przesyłki lub doręczenia.

Управа телеграфів не бере на себе в загалі ніякої відвічальности за телеграми віддані єї до пересилки або доручення

profesor smoluchowski

dlugosza 25 lwow

Dienstliche Angaben:
Dopiski urzędowe:
Урядові [illegible]

Telegramm — Telegram — Телеграма

aus — z — з

Aufgenommen von / Odebrano z / Відобране в — auf Ltg. Nr. / na przewod. L. / провод. ч.

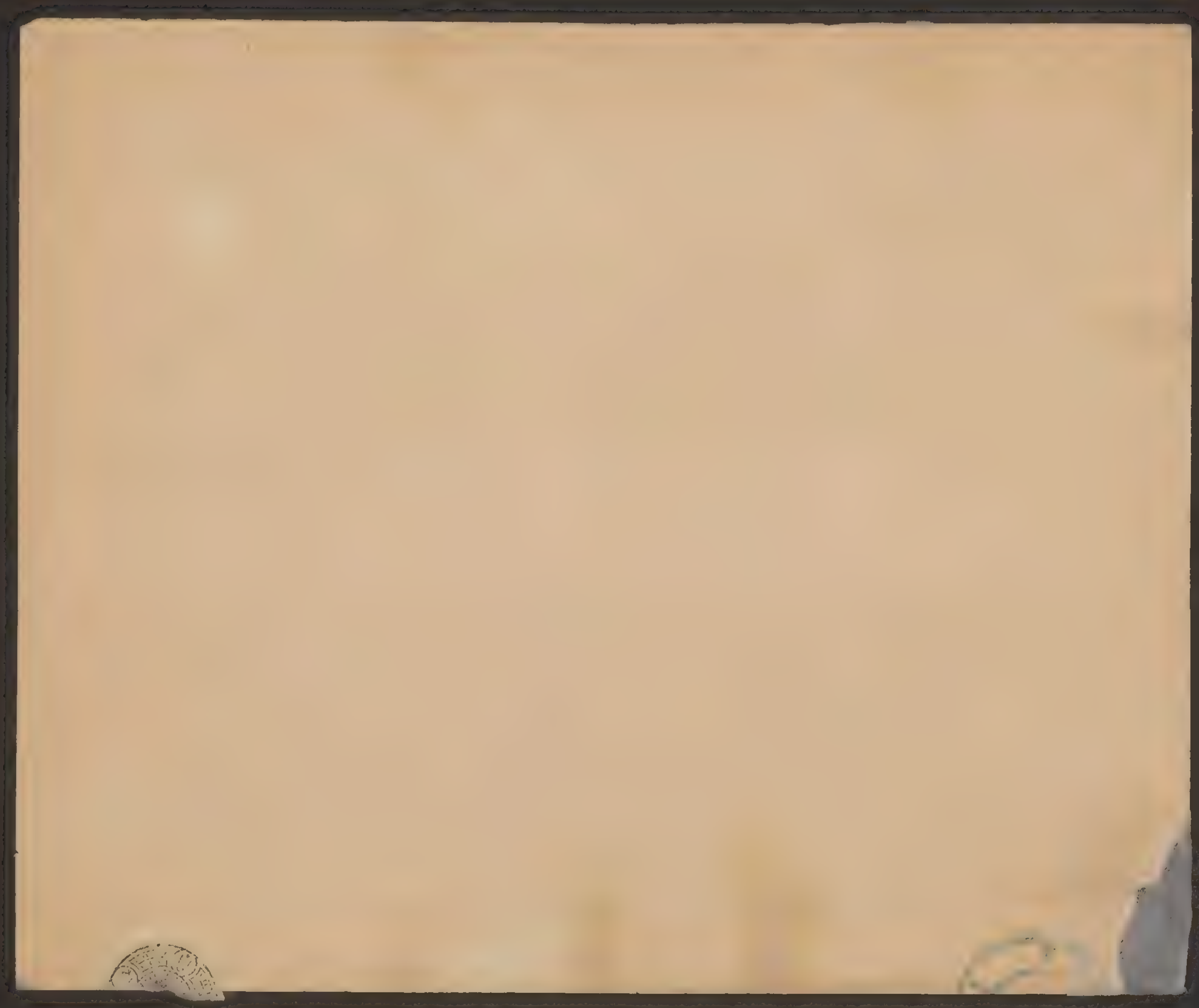
[illegible] / 191 um / o / o — Uhr / godz. / год. — M. / m. / м. — Mitt. / poł. / пол

Durch / przez

krakow 4. -1115 11 29/1 9/10 = am / o / [illegible] / 191 um / o / o — Uhr / godz. / год. — [illegible]

= komisya wczoraj uchwalila wniosek jednomyslnie = natanson +

D. S. Nr. 759 (D.-polu.-ruth.) (1910.)

SCHOOL OF LANGUAGES.

(Direct Method)

TRANSLATION BUREAU.

(L[illegible] Scientific, Technical and Commercial).

S[illegible]
MR. IGNATIUS ENASTER.

Telephone – 58
Telegrams – SCARLATO, CAMBRIDGE.

[illegible]

Aug 23rd 1912.

Languages actually taught by Native Teachers

ENGLISH (for Foreign Students).

French.
German.
Russian.
Polish.
Spanish.
Italian.
Modern Greek.

N.B. – All Fees payable in advance.

Lessons missed will be charged for.

My dear Mr. Smoluchowski,

I have called on you several times & have so far failed to catch you. No doubt you are being well entertained as we are very hospitable people here. Would you accept my hospitality on Sunday by running over to Hunstanton? We should leave about 11 get to lunch at 1 o'clock, have a sea shore walk, cliffs, ozone, tea, and return a little after 8 o'clock. If this does not suit you could you dine some evening with me? If so make a definite appointment. I have just returned from the

Pacific Sea and am extremely busy. I am very sorry indeed that I am deprived of the pleasure of your company although I am very glad of the opportunity of realising what College life really is, its advantages & disadvantages if there are any.

Kindest regards

Yours sincerely

Ignatius Nasker

Wien, 30/6 99

Lieber Herr Dr von Smoluchowski!

Auf das Herzlichste danke ich Ihnen für Ihre freundlichen Glückwünsche.

Ihre Grüsse an die Donnerstag-Gesellschaft konnte ich noch nicht ausrichten, da ich das gestrige Feiertags-Prachtwetter zu Ausflug benützte, von dem ich erst spät Abends heimkehrte

Wir „tagen" immer noch im „Deutschen Haus". Das dortige „Garten-Zelt" ist ja ganz nett.

Mit herzlichsten Grüßen

Ihr ergebenster

K. Natterer

Budapest 1918. II. 12.

([illegible])

Hochverehrter Herr Professor!

Nehmen Sie mir es nicht übel, dass ich mich als unbekannter mit einer Bitte an Sie wende, doch ich fühle mich gezwungen dazu. Es handelt sich um Herrn Professors Abhandlung die im Jahre 1904 in der Boltzmann Festschrift erschienen ist (Seite 604). Leider ist die Boltzmann Festschrift in keiner der Budapester Bibliotheken vorhanden und so konnte ich die erwähnte Abhandlung nirgends nachlesen. Meine Bitte geht nun dahin, dass Herr Professor mir einen Sonderabdruck dieser Abhandlung leihweise überlassen möchten.

Ich habe nämlich in letzter Zeit eine grössere Arbeit gastheoretischen Inhaltes fertiggestellt und dabei die Grösse des Attraktionsgliedes der Zustandsgleichung berechnet. Als Resultat erhielt ich:

$$\frac{a}{v^2} + \frac{a\alpha}{b\left(v - b\frac{\beta}{\vartheta}\right)}$$

wo α und β nur von dem Wirkungsgesetze der Kräfte abhängende Konstanten sind. $\vartheta = \frac{T}{T_k}$. Ich muss aber noch bemerken dass b nicht die halbe Deckungssphäre der Moleküle bedeutet, sondern nur dessen 1/4 Teil, also gleich des doppelten Molekularvolumens ist. Zur [illegible] Annahme hat mich die Bestimmung der [illegible] geführt. Die oben angegebene Form des Attraktionsgliedes zeigt nun eine prinzipielle Übereinstimmung mit der, die Herr Professor gefunden haben:

$$\frac{a}{v^2}\left[1 + \frac{\alpha}{\frac{1}{v} + \frac{\varepsilon}{v^2} + \frac{\zeta}{v^3} - \frac{\gamma}{v^2\vartheta}}\right],$$

wenn nämlich $\frac{\varepsilon}{v^2}$ und $\frac{\zeta}{v^3}$ vernachlässigt werden so kann man die zwei Ausdrücke zur Deckung bringen. Ich will nun meine Abhandlung

nicht veröffentlichten Herrn Professors Abhandlung, die ich leider nur das Endergebnis kenne, durchgelesen habe. Ich würde also zum grossen Danke verpflichtet sein, wenn Herr Professor meine Bitte gewähren möchten.

Ich mache mir eine Ehre daraus Herrn Professor schon jetzt einige Ergebnisse der von mir aufgestellten Gleichung mitteilen zu dürfen.

$$\frac{R T_k}{p_k v_k} = 3.7 \text{ (pünktlich } 3.69\ldots$$

$$f = \left(\frac{T}{p}\cdot\frac{dp}{dT}\right)_k = 7.4\ldots$$

$$\left.\frac{dp}{dT}\right)_k = \frac{R}{v_k}\, 2.04.$$

Auch im übrigen scheint die Gleichung mit den Versuchsergebnissen in guter Übereinstimmung zu sein. Das kleinste Volumen der Flüssigkeit ist etwa $\frac{v_k}{4}$ was mit der Erfahrung gut übereinstimmt.

Ich würde mich nicht gewagt haben Herrn Professor mit meiner Bitte zu belästigen, doch kann ich mir die betreffende Abhandlung nicht anders verschaffen. Ich bin als Oberleutnant der k. ung. Honvéd gasschule in Várpalota als Lehrer zugeteilt und muss die notwendigen wissenschaftlichen Behelfe aus eigenem beschaffen, da die Schule dazu keine Mittel besitzt. Vorläufig habe ich einen drei wöchentlichen Urlaub erhalten, den ich dazu benütze meine Arbeit zu beenden.

Meine Bitte wiederholend verbleibe ich mit besonderer Hochachtung

Herrn Professor ergebenster

Dr Constantin Neubauer Oblt.

Budapest I. Christinen~~ring~~ 34.
(oder: Várpalota (Ungarn) Honvéd-Gasschule).

Neufeldt & Kuhnke
Elektrotechnische Fabrik

Bankkonto: Kieler Creditbank
Fernsprecher Nr. 1035, 1036, 1037 u. 5939
Telegrammadresse: Kuhnke, Kiel

Kiel, den [illegible]
Werk Ravensberg
am Habsburger Ring

[illegible]

Herrn

[illegible],

Lemberg

Sehr geehrter Herr Professor!

Wir erlaubten uns, [illegible] Schrei-
ben vom 11. [illegible] den Stand Ihrer [illegible]
Patentangelegenheit [illegible]
[illegible] Patente zu [illegible].

Leider haben wir bis heute keine Antwort
auf unser letztes Schreiben erhalten. Es ist uns [illegible]
[illegible],
[illegible] für uns noch die Möglichkeit besteht,
von Ihnen eine Lizenz für die Herstellung von [illegible]
[illegible] zu erhalten, und wir bitten Sie deshalb noch-
mals um gefl. Auskunft über den Stand der Patentange-
legenheit [illegible], wenn Sie [illegible]
[illegible], mit uns in Verhandlungen
[illegible] zu treten.

Hochachtungsvoll

Neufeldt & Kuhnke

Ref.

Neufeldt & Kuhnke
Elektrotechnische Fabrik

Bankkonto: Kieler Creditbank
Fernsprecher Nr. 1035, 1036, 1037 u. 5939
Telegrammadresse: Kuhnke Kiel

Kiel, den 5. November 1913
Werk Ravensberg
am Habsburger Ring

B.-No. 10367 B./Hö.
Bei Beantwortung bitte vorstehende Bezeichnung zu wiederholen.

Herrn

k.k. Prof. von Smoluchowsky

K r a k a u

Im Besitze Ihres Geehrten vom 1. ds. Mts. bedauern wir lebhaft Ihnen mitteilen zu müssen, dass durch die längere Abwesenheit unseres Herrn Ing. Stolle die Regelung der Angelegenheit verzögert ist.

Wir haben indessen die Zeit benutzt, die Patententwickelung eingehend zu studieren und freuen uns, dass Ihnen nunmehr die definitive Erteilung des Pantentes vom Kaiserlichen Patentamt in Aussicht gestellt wurde, wie uns auch Ihr Wiener Patentanwalt mitteilte.

Da unser Herr Stolle erst Ende dieser Woche zurückkehrt, werden wir Anfang nächster Woche den Kontraktentwurf an Sie abgehen lassen, der im übrigen sich ganz in dem Rahmen bewegen wird, wie dieses zwischen Ihnen und unserem Herrn Stolle verabredet wurde. Irgend welche Änderungen beabsichtigen wir nicht vorzunehmen.

Wir begrüssen Sie inzwischen

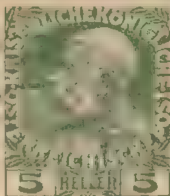
Hochachtungsvoll

Neufeldt & Kuhnke

J. Wielmożny Panie Profesorze!

Cieszy mię bardzo, iż WPan Profesor znowu dostał się w spokojne strony, gdzie bez przeszkody może dalej [illegible] pra-cować! U nas tu także nastąpiło takie uspokojenie i [illegible] [illegible] zebrań codziennie przez tutejszych [illegible] przez [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] już zbierają się powoli, [illegible] [illegible] inny czas przy [illegible] [illegible]. Mój

Dr. J. Nierobitowski
Nowy Targ. Galicia.
Szpital w Gimnazjum
wypełniony [illegible]
rannymi i chorymi
w [illegible]. Wiele
mam [illegible]
z pracą [illegible]
na [illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]
i [illegible]
[illegible]
[illegible]

Hochwohlgeboren Herr
Prof. Dr. M. Smoluchowski
Wien XVIII.
Pötzleinsdorfer Strasse 130

Kraków 5/VI 910

Wielce Szanowny i Łaskawy Panie
Profesorze!

Życzenia Pańskie i miłe
dla mnie [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Tobie jest wyrozumiałym
potrzeba, przede wszystkiem
Krakowskiego Uniwersytetu
Jagiellońskiego, a mu pozwoli
[illegible] [illegible] na Królewskim
Wiedzieć. Jest to dla
wszystkich! Uniwersytetu
wielkiego wszystkiego i swoim
stanowiskiem [illegible]
świętej miłości
i pokojem.
Do tego Tobie [illegible]

wyrażenia Pani na [illegible]
i mnie [illegible].
Racz przyjąć wyrazy głębokiego
szacunku i poważania
[illegible]
[illegible] Pani. [illegible]
Pani jestem [illegible]
[illegible] u stóp
[illegible]

Julian [illegible]

105

Życzenia wszelkiej pomyślności raczą
Wielmożni Państwo przy Nowym
Roku przyjąć od

Kraków 1/I 1899

Witold . Nowak.

Proszę przyjąć wyrazy naj-
serdeczniejszego współczucia.

Stanisław Nowiński

Lwów. 14. Marca 911

Wielce Szanowny p. Kolego!

Proszę bardzo o łaskawe przybycie jutro (środa) o godz. 7-ej m. 10. wieczorem do Kancelaryi Dyrektora, celem omówienia pewnej poufnej ważnej sprawy natury osobistej

Z wysokim szacunkiem

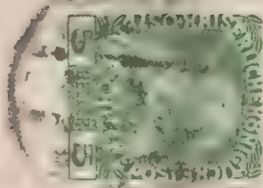
J. Merunowicz
prodyrektor

No. 575 P. F. A.

Najserdeczniejsze
życzenia wesołych
świąt zasyłają
Kochanym Państwu

J. Nussbaum
z synem Henrykiem

Abbazia. 10/IV 911.

J. W[ny] p. Prof. M. Smoluchowski

Lemberg (Lwów)

ul. Długosza.
(w domu Prof. Romera).

10693

Kochany p. Kolego! Wobec tego, iż dziś
pomyślniejsze są nieco wieści, radbym bardzo
wiedzieć, czy i dla Kochanego Kolegi lepsze
są nadzieje. Słyszałem, że tylko pewna
część oficerów rezerwowych została
powołana, czy więc i Kochany Pan

został nie pominięty, a wobec rozjaśniającej się sytuacyi wszystko zmieni się na lepsze. Z wysok. [illegible] nowe adresy

Józef Nusbaum
Profesor Uniwersytetu

J. N.

124

Dr. ing. Wilhelm Nusselt
Privatdozent an der K. S. Techn. Hochschule
für Maschinenwesen,
insbes. für Heizung und Lüftung.

Dresden-A., den 7. 11. 1911

Herrn Prof. M. von Smoluchowski

Universität Lemberg.

Sehr geehrter Herr Professor!

Da mir der Anzeiger der Akademie der Wissenschaften, Krakau nicht zur Verfügung steht, darf ich Sie vielleicht um einen Sonderabdruck Ihrer darin im Mai 1910 erschienenen Veröffentlichung bitten über Ihre sehr interessanten Versuche über die Wärmeleitung pulverförmiger Körper.

Hochachtungsvoll

W. Nusselt

[illegible]

176

Wisła 14/XII 07

[illegible]

Szanowny Panie Profesorze!

Wróciwszy niedawno z Pa-ryża, nie mogłem wcześniej przygotować wykładu. Jeżeli nie jest jeszcze za późno, pro-szę uprzejmie o łaskawe zapisanie go na listę prac sekcyi mat. fiz. Gdyby zaś ta ostatnia posiadała już zbyt wielką ilość komuni-katów, o przekazanie mojego sekcyi Technicznej.

Z wysokim poważaniem

Dr Julian Ochorowicz

170

Wisła 30/VII 07
p. Ustroń, Śląsk austr.

Szanowny Panie Profesorze!

W przypiskach do wykładu prof. Natansona znajduję się wzmianka o jakiejś pracy polskiej dotyczącej Teoryi Promieniowania, której nie znam. Czy nie byłby Szan. Profesor łaskaw wskazać mi, gdzie mógłbym tę pracę znaleźć? Byłbym bardzo P. wdzięczny.

Z wysokiem poważaniem.

J. Ochorowicz

15/2 903

Szanowny Panie Kolego!

Ponieważ jutro w Poniedziałek i prawdopodobnie we Wtorek nie wyjdę do Politechniki przeto sądząc, że może Pan Kolega ma interes do mnie, ośmielam się prosić Szanownego Pana Kolegę o łaskawe odwiedzenie mnie w domu. W razie gdy nie ma żadnego interesu również bardzo będzie mi przyjemnie przyjąć Szanownego Pana Kolegę i proszę ~~o łaskawe~~ bardzo uprzejmie o łaskawe odwiedzenie.
Najmocniej przepraszam że przesyłam razem w silnej influenzy gdy obiaś

właśnie mi przyniesiono nie mogłem
tego uczynić. Teraz mam się lepiej.
Bardzo usilnie więc proszę o łaskawe
wybaczenie i odwiedzenia. Po
wyzdrowieniu nie omieszkam osobiście
podziękować.

Z wysokiem poważaniem
życzliwy sługa
K. Olszewski

179

Dr. Stanisław Opolski

z wyrazami serdecznego podziękowania.

[illegible] 10. I. 1910.

Wielmożna Pani

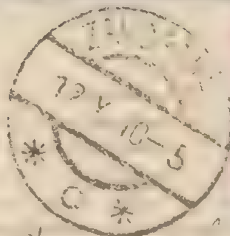
[illegible] Dmochowskiej 189

Kraków ul. [illegible] 21 [illegible]

[illegible]

~~[illegible]~~ [illegible]

~~[illegible] 2.~~

Prof. Dr. L. S. ORNSTEIN.

UTRECHT.
van Speyckstraat 17.

20 Sept 1917

Hochverehrter Herr Kollege,

Mein Assistent Herr Burger hat Ihnen eine Arbeit geschickt woraus Sie ~~[illegible]~~ ersehen haben dasz es ihm gelungen ist die Brillouin'schen Versuche zu erklären mit Hilfe eines Begriffes „die Wahrscheinlichkeit dasz ein Teilchen kleben bleibt". Nun kann wie er angedeutet hat dieser Begriff auch angewandt werden in Ihre schöne Theorie der coagulation. Und es wird sich wenn man ueber Versuche ueber langsame coagulation verfügt diese Wahrscheinlichkeit in ihrer Abhängigkeit vom Elektrolyt concentration berechnen lassen. Nun verfügen wir hier nicht ueber experimentelles Material und auch mein Kollege Kruyt hat nicht bald Gelegenheit Versuche anzustellen. Ich habe

daher Herr Burger angeregt Zsigmondi zu schreiben ob dieser kein Material zur verfügung stellen kann. Ich komme jetzt zu Ihnen hochverehrter Herr Kollege mit der Bitte diese Anfrage bei Herrn Zsigmondi zu stützen. Es kommt mir vor dass die Sache von wichtigkeit ist indem man aus der Beziehung von Klebe-wahrscheinlichkeit ε und electrolyt concentration und der bekannte Zusammenhang von Ladung der Kolloidalen Teilchen und concentration Aufschluss über dessen Mechanismus der Stabilisierung und Ausflockung bekommen kann.
Wie geht es bei Ihnen in Zürich, hier steht es schlimm mit den Nahrungsverhältnisse seit Amerika uns nichts mehr schicken will.

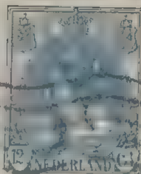
Mit freundlichem Gruss
hochachtungsvoll
Ihr

Einstein.

Die Arbeit von Burger hat ~~Ihnen vielleicht~~ nicht erreicht, sie ist erschienen in den Amsterdamer Sitzungsber. März 1917.

Listy opóźniony
"przesunięty"
prof. Oroskin

Prof Dr M. v. Smoluchowski

Universität

Krakau

UTRECHT
van Speyckstraat 17.

Lwów dn. 30 Marca 1914.

Wielmożny Panie Profesorze!

Nakładem świeżo zawiązać się mającej Spółki wydawniczej, a pod redakcyą naczelną niżej podpisanego wydawać się ma Bibljoteka przyrodoznawcza dla młodzieży i ogółu wykształconego o charakterze ściśle naukowym, ale i popularnym zarazem. Jako pierwszy tom inaugurujący tę bibliotekę postanowiliśmy wydać w nowym przejrzanym i poprawionym polskim przekła-

dzie słynne Faradaya „Dzieje świecy" wzorowe i dotąd nie przestarzałe arcydziełko angielskiego przyrodnika, pod którego patronatem niejako pragnęlibyśmy przedsięwzięcie swe poprowadzić.)

Ponieważ od jednego z tutejszych profesorów dowiedziałem się, że WPan w swoim czasie na odczycie publicznym mówił o książce tej z pewnemi wyrazić się pochwałami a zarazem z pewnym żalem zaznaczył, że nie istnieje jej przekład polski, ośmielam się niniejszem zwrócić się do WPana z uprzejmą prośbą i zapytaniem, czyby WPan nie był skłonny poprzedzić przekład ten krótką jednoarkuszową przedmową, polecającą tak osobę [illegible] autora książki.

jak i samemu dziełku jego, jego wartości i znaczeniu.
Dla wydawnictwa byłoby to prawdziwą ozdobą i zaszczytem, gdyby WPan w ten sposób sprawę jego raczył poprzeć, łącząc swoje cenne nazwisko z imieniem angielskiego uczonego.
Byłbym niezmiernie wdzięczny, gdyby WPan chciał przychylić się do niniejszej mej prośby.
Na przedmowę przeznaczamy honorarjum sto koron. Faktycznym redaktorem biblioteki jest znany zapewne WPanu prof. Ludvík Bykowski, pedagog i przyrodnik, były słuchacz tutejszego uniwersytetu.
Niemieckie wydanie tej książki zawiera we wstępie ciekawe cytaty dotyczące Faradaya ze wspomnień o nim Tyndalla. Gdyby WPan z cytatów tych w razie przychylenia

się do mej propozycji chciał korzystać, nie mając zapewne pod ręką Tyndallowskiej książki o Faradayu, moglibyśmy egzemplarz ten dostarczyć.

Oczekując, w miłej nadziei przyjęcia propozycji, łaskawej odpowiedzi WPana kreślę się

z głębokiem szacunkiem

Ostap Ortwin

ul. Tarnowskiego

l. 15. II p.

Lwów dn. 24 Czerwca 1914
ul. Tarnowskiego 15. II p.

Wielmożny Panie Profesorze!

Dnia 27 Kwietnia br. miałem zaszczyt pisać do WPana w sprawie przedmowy do polskiego wydania „Dziejów świecy" Faradaya. Korzystając z oświadczenia WPana z dnia 4 Kwietnia br. że gotów jest podjąć się napisania takiej przedmowy, o ile książka nie miałaby wyjść przed wakacyami, prosiłem w liście swym uprzejmie WPana o łaskawe przesłanie

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

mej propozycji, odkładając
poczęści w tym celu umyślnie
druk książki na powakacje.
Ponieważ na list mój dotąd
odpowiedzi żadnej nie otrzy-
małem, obawiam się, czy ~~list~~
wogóle doszedł do rąk WPana
i z tego powodu jestem niespo-
kojny o dalsze losy tego wydaw-
nictwa.
Proszę zatem możliwie odwrotnie
donieść mi łaskawie, czy mogę
liczyć na spełnienie danej
mi obietnicy i czy WPan
gotów jest w ciągu wakacyji
przedmowę projektowaną opra-
cować.
W nadziei, że nie odmawia

pod tym względem [illegible]-
kreślę się

Z głębokim szacunkiem
Ostap Ortwin

Musiałam poobcinać, bo była > 20gr a nie mam drugiej marki w domu, ani p. D, ani Ludw.

Oesterreichische Chemiker-Zeitung

des „Vereines Oesterreichischer Chemiker" in Wien und der „Oesterreichischen Gesellschaft zur Förderung der chemischen Industrie, zugleich Verbandes chemischer Industrieller Oesterreichs" in Prag.

Gegründet 1887. — Erweitert 1898.

Eigentümer und Herausgeber: Dr. HANS HEGER und Dr. EDUARD STIASSNY.

Schriftleitung und Verwaltung: Wien, I., Pestalozzigasse Nr. 6.

Telephon Nr. 6004. — Postsparkassa-Scheck-Konto Nr. 805.591.

to do Ciebie słów Th.!

Wien, den 19. August 1912.

Hochwohlgeboren

Herrn Dr. Th. v. Smoluchowski,

LEMBERG.
****

Euer Hochwohlgeboren !

Wie wir den Mitteilungen über die 84. Versammlung Deutscher Naturforscher entnehmen, werden Euer Hochwohlgeboren auf diesem Kongresse einen Vortrag über „Experimentell nachweisbare, der üblichen Thermodynamik widersprechende Molekularphänomene" halten.

Im Begriffe, die Berichterstattung über diese Veranstaltung zu sichern, würden wir zu besonderem Danke verpflichtet sein, wenn Sie, sehr geehrter Herr Doktor, die Güte hätten, uns über Ihre Ausführungen ein kurzes Autoreferat zur Verfügung zu stellen.

Wenn wir uns mit dieser Bitte an Euer Hochwohlgeboren wenden, so geschieht dies in erster Linie deshalb, weil es ausserordentlich schwer fällt, für die verschiedenen Zweige des weit ausgedehnten Gebietes unserer Wissenschaft von e i n e m Berichterstatter gleich sachgemässe Referate zu erhalten, wir aber anderseits mit Rücksicht auf das interessante Thema Ihres Vortrages und den ausgedehnten Leserkreis, über den unser Blatt als führende Fachzeitung Oesterreichs und offizielles Organ der beiden Fachvereinigungen des Inlandes verfügt, auf Erstattung vollkommen exakter Referate grössten Wert legen.

Wir erbitten daher von Euer Hochwohlgeboren möglichst umgehende Antwort und zeichnen mit dem Ausdrucke unserer besonderen

Hochachtung

f. d. ...TUNG

Drucksache.

An

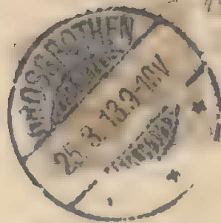
in

Dr. Wilh. Ostwald
Gross-Bothen, Kgr. Sachsen
Landhaus Energie.

Besten Dank für die freundliche Sendung.

Drucksache.

An

in

Dr. Wilh. Ostwald
Gross-Bothen, Kgr. Sachsen
Landhaus Energie.

Besten Dank für die freundliche Sendung.

16

WILHELM OSTWALD

GROSSBOTHEN, den 3. Sept. 1916.
LANDHAUS ENERGIE

Herrn Prof. Dr. v. Smoluchowski, Krakau, Universität.

Hochgeehrter Herr Kollege!

Ihr Manuskript ist heute von Tutzing eingetroffen und ich expediere es alsbald mit dem Hinweis darauf, den Druck tunlichst zu beschleunigen. Allerdings muss ich hinzufügen, dass durch den Krieg die Ausführung dieser Anordnung einigermassen zweifelhaft geworden ist, da überall Schwierigkeiten und Aufenthalt entstehen.

Für Ihren Entschluss, Ihre wichtige Arbeit in der Zeitschrift zu publizieren, danke ich Ihnen verbindlichst.

In grösster Hochachtung

W. Ostwald

Zeitschrift für Chemie und Industrie der Kolloide
(Kolloid-Zeitschrift)
Wissenschaftliche und technische Rundschau für das Gesamtgebiet der Kolloide
Redaktion: Privatdozent Dr. Wolfgang Ostwald, Leipzig
Verlag: Theodor Steinkopff, Dresden und Leipzig

Redaktion

Leipzig, 11. Dezember 1912
Brandvorwerkstraße 77

Hochgeehrter Herr Professor :

Zunächst habe ich im Auftrage meines Vaters, Wilhelm Ostwald, die Bitte an Sie zu richten, ob Sie vielleicht einen Separatabzug Ihres in der physikalischen Zeitschrift erschienenen Vortrags für ihn übrig hätten ? Mein Vater interessiert sich lebhaft für derartige Modifikationen oder Einschränkungen des zweiten Hauptsatzes und würde aus diesem Grunde gerne einen Separatabzug Ihrer Rede besitzen. Seine Adresse ist : Grossbothen in Sachsen, Landhaus Energie .

Verzeihen Sie, wenn ich Sie bei der Gelegenheit mit folgenden Fragen belästige . Ich bin ein aufrichtiger Bewunderer Ihrer theoretischen Arbeiten, wennschon meine begrenzten mathematischen Kenntnisse (ich bin von Hause aus Biologe) mir nicht ganz so tief einzudringen erlauben, wie ich wohl gerne möchte . Natürlich bewundere ich auch die jüngeren Erfolge der kinetischen Vorstellungen, obschon ich nicht der Meinung bin, dass alle ihre Resultate ausschliesslich nur mit Hilfe der kinetischen Hypothese gewonnen werden können . Zum Beispiel ist die lineare Viskositätsformel E i n s t e i n s auf ganz unkinetischem Wege auch von H a t s c h e k abgeleitet worden, mit einer kleinen Abweichung des Zahlenkoeffizienten ; auch scheint mir als wenn der Wahrscheinlichkeitssatz über lokale und zeitliche Konzentrationsänderungen, wie ihn z. B. S v e d b e r g zum Beweise der Lösungsgesetze auch

für Kolloide heranzieht , nicht nur für Molekeln , sondern überhaubt für ein System ähnlich bewegter Teilchen bewiesen werden könnte . Auf diese Weise wäre vielleicht umgekehrt eine Extrapolation der Gesetze B r o w n'scher Bewegung auf Moleküle möglich , statt der bisher geübten entgegengesetzten Uebertragung . Speziell erlaube ich mir also an der Berechtigung zu zweifeln , auf Grund des Zutreffens des Gesetzes der Konzentrationsschwankungen in kolloiden Lösungen umgekehrt die Giltigkeit der ganzen Gasgesetze zu folgern ! Denn so weit ich sehe , ist dieser Wahrscheinlichkeitssatz doch völlig unabhängig vom B o y l e'schen Gesetz , resp. hat letzteres nicht n o t w e n d i g zur Folge . Indessen möchte ich diese Bemerkungen nur nebenbei machen .

Wohl aber wäre ich Ihnen sehr dankbar , wenn Sie mir kurz über folgenden Widerspruch hinweghelfen würden . In Ihrer Arbeit für die B o l t z m a n n - Festschrift leiten Sie u.a. ab , dass in verschieden dispersen Systemen der osmotische Druck umgekehrt proportional der dritten Potenz des Teilchenradius ist , gleiche Konzentration etc. vorausgesetzt (siehe auch S v e d b e r g , Gedenkbuch für van Bemmelen) . Auf der andern Seite ist Ihnen wohl bekannt , dass P e r r i n den Satz aufgestellt hat (siehe seinen letzten Vortrag in London , abgedruckt in „Chemical News"). dass der osmotische Druck eines Teilchens völlig unabhängig von seinen Dimensionen ist. Ist dies ein Widerspruch oder mache ich irgend einen groben Fehler ?

Mit der nochmaligen Bitte , die Belästigung entschuldigen zu wollen , verbleibe ich in vorzüglicher Hochachtung

Ihr sehr ergebener

Wo. Ostwald.

Zeitſchrift für Chemie und Induſtrie der Kolloide
(Kolloid=Zeitſchrift)
Wiſſenſchaftliche und techniſche Rundſchau für das Geſamtgebiet der Kolloide
Redaktion: Privatdozent Dr. Wolfgang Oſtwald, Leipzig
Verlag: Theodor Steinkopff, Dresden und Leipzig

Redaktion

Leipzig, 21. Dezember 1912
Brandvorwerkſtraße 77

Hochgeehrter Herr Professor !

Verbindlichsten Dank für Ihren sehr liebenswürdigen ausführlichen Brief und die freundliche Uebersendung Ihrer letzten Arbeiten. Ich bitte, mir zu erlauben, in späterer Zeit nochmals auf den Inhalt Ihres Briefes zurückzukommen. Ich muss nämlich gestehen, dass ich auch jetzt noch nicht ganz davon überzeugt bin, dass der Verteilungssatz das Boyle'sche Gesetz notwendig zur Folge hat, und ebenfalls ist mir unvereinbar mit der Unabhängigkeit des osmotischen Druckes von der Teilchengrösse die erwiesene Abhängigkeit des Diffusions-koeffizienten vom Dispersitätsgrade. Verzeihen Sie, wenn ich mir immer noch einen Widerspruch Ihnen gegenüber in diesen Dingen erlaube. Natürlich werde ich versuchen, noch eingehender über meine Zweifel nachzudenken und sie damit vielleicht zu beseitigen. Mit nochmaligem bestem Dank

in aufrichtiger Hochschätzung

Ihr ganz ergebener

Wo. Ostwald.

195

KOLLOID=ZEITSCHRIFT

ZEITSCHRIFT FÜR WISSENSCHAFTLICHE
UND TECHNISCHE KOLLOIDCHEMIE
REDAKTION: PRIVATDOZENT Dr. WOLFGANG OSTWALD, LEIPZIG
◇ ◇ ◇ ◇ ◇ VERLAG: THEODOR STEINKOPFF, DRESDEN ◇ ◇ ◇ ◇ ◇

Grossbothen in Sachsen

REDAKTION

~~LEIPZIG~~, Waldhaus

14. Febr. 1916

Hochverehrter Herr Professor :

Ich habe inzwischen ein Heimatkommando erhalten und habe infolgedessen die Schriftleitung der Kolloidzeitschrift wieder selbst übernommen . Ich bitte, meinen verbindlichsten Dank aussprechen zu dürfen für Ihre interessante Abhandlung , die ich sofort in Druck gegeben habe, und die im nächsten Hefte erscheinen soll . Die Reproduktion der Figur macht nicht die geringste Schwierigkeit .

In grösster Hochachtung bin ich

Ihr ganz ergebener

Wo. Ostwald.

KOLLOID-ZEITSCHRIFT

ZEITSCHRIFT FÜR WISSENSCHAFTLICHE
UND TECHNISCHE KOLLOIDCHEMIE
REDAKTION: PRIVATDOZENT D. WOLFGANG OSTWALD, LEIPZIG
◇ ◇ ◇ ◇ ◇ VERLAG: THEODOR STEINKOPFF, DRESDEN ◇ ◇ ◇ ◇ ◇

REDAKTION LEIPZIG,

KOLLOID-ZEITSCHRIFT

ZEITSCHRIFT FÜR WISSENSCHAFTLICHE UND TECHNISCHE KOLLOIDCHEMIE

REDAKTION: PRIVATDOZENT Dr. WOLFGANG OSTWALD, LEIPZIG

◇ ◇ ◇ ◇ ◇ VERLAG: THEODOR STEINKOPFF, DRESDEN ◇ ◇ ◇ ◇ ◇

REDAKTION

LEIPZIG,

198
242

WA. OSTWALD
GROSSBOTHEN i. Sa.

Drahtnachrichten: Prometheus Grossbothen
Fernsprecher: Amt Grossbothen Nummer 26
Postscheck-Konto: Leipzig Nummer 12316
Check-Konto: Allg. Deutsch. Cred.-Anst. Leipzig

S.-Z.: = O/H

Betrifft: VII 1

GROSSBOTHEN, den 23. 11. 15. 191
Haus Dowa

z. Zt. Heilbronn, Hotel Royal

Herrn

Geheimrat Prof. Dr. Smoluchowski

Krakau

Studenka 27

Hochgeehrter Herr Geheimrat!

Vielen herzlichen Dank für Ihre gütigen Zeilen vom 13. ds. die mir, da ich verreist bin, hierher nachgesandt wurden. Ich habe sie sogleich meinem Vater beigegeben.

Ausserordentlich hoch erfreut hat mich der Umstand, dass Sie der " Kolloid-Zeitschrift " ein Manuskript zur Verfügung stellen wollen. Würden Sie mir gestatten, Ihren Namen auf die Ehrenliste der ständigen Mitarbeiter der " Kolloid-Zeitschrift " zu setzen? Es ist dies selbstverständlich in keiner Weise eine Beeinträchtigung der Publikationsfreiheit, vielmehr eine reine Ehrenangelegenheit.

In grösster Hochachtung!

ganz ergebenst

Wo. Ostwald